Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гараа | № 170 (14281) | 1976 оной июлиин 20, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ЗУНАЙ МАРШРУДААР

Зунай һайхан саг түлэг дундаа. Эгээл энэ үедэ ажалшадай зунай амаралта эхилэнхэй. Курорт, нютагай аршаануудта хүнүүд амарна, харин гүрэнүүдтэ, уужам дэлгэр эхэ орон соогуураа аяншалгада ошоно. Тиибэшье нажарай саг хадаа хүдөө ажахын хүдэлмэриин халуун хаһа болоно бшуу.

Хабарай тарилга, үбһэ, таряа хуряалга, малай үбэлжэлгэ — хүдөө ажахын шухала шухала кампанинуудай үедэ соёлшодшье баһа өөһэдын зорилготой, даабаритай, уялгатай байдаг. Үндэр баян ургаса хуряаха, торгон ноохо ехээр абаха, тарган мяха, һү, тоһо, үндэгэ гүрэндэ тушааха хэрэгтэ соёлой хүдэлмэрилэгшэд өөһэдын хубитаа оруулдаг гээшэ.

Соёл культурын талаар хүдөө нютагай ажалшадые хангаха хэрэгэй айхабтар ехэ удха шанартай байһан, хүн зонон ажаһуудалые саашадань һайжаруулгада тэрэнэй ниитэд үүргэтэй байһан тухай партиин XXV съезд онсолон тэмдэглээ һэн. Үнэхөөрөөшье ажалай һүүлээр гү, али эдын эдеэлгэнэй үедэ гоё һайхан концерт шагнаһан, ирагуу дуу, хүгжэм соносоһон, һониин ном уншаһан хүн, ажалшан бүхэн урмашажа, баясажа, хэжэ байһан хэрэгтээ шэнэ үүсхэлтэйгээр, шэнэ урма зоригтойгоор ородог.

Мүнөө үедэ хүдөө нютагуудтахи клуб, соёлой ордонгуудай мэргэжэлтэдээр дуталдахань тон хомор болоо. Зүүн Сибириин соёлой институт, соёл-гэгээрэлэй училищи түргэһэн хүбүүд, басагад жэл бүхэндэ хүдөө нютагуудта ошоно. Тиихэдэ республикын культурын министерствын дэргэдэ тусхай курсанууд хэдэн жэлдэ хүдэлжэ байнхай. Аймагуудай, хото городуудай соёлой хүдэлмэрилэгшэд ерэжэ, мэргэжэлээ, эрдэм һургуулияа дээшэлүүлдэг юм.

Мүнөө нооһо хайшалалга түлэг дундаа ябажа байна. Зунай бэлшээрндэ гараһан һаалишад сагаан эдеэ улам ехээр дэлгэрүүлхын түлөө тэмсэнэ. Тиихэдэ малшад Эхэ орондоо тарган мяха тушаахын тула тунга һайхан ногоондо үхэрнүүдээ бэлшээжэ, сүүдхэ бүри шэгнүүрые ехээр нэмэхэ гэжэ оролдоно. Тэдэнние ажаһуудалай, худалдаа наймаанай, соёл культурын талаар тон һайнаар хангаха мүнөөдэрэй шухала зорилгонуудай нэгэн болоно бшуу. Ингэжэ соёлшодойшье халуун хаһа оробо ха юм.

Зуһалангуудтаа байрлаһан малшадые соёл культурын талаар хангаха хэрэгтэ манай соёлшод автоклубуудые хэрэглэдэг юм. Мүнөө үедэ республика доторнай 60-аад автоклуб хүдэлнэ. Тиихэдэ газар газарта агитбригаданууд эмхидхэгдэнэ.

Хүдөөгэй хүн зониие хангаха талаар Захааминай Загарайн, Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудан соёлшод ехэл оролдолго, үүсхэл гаргажа байна. Тэндэхи соёлшод малшадта гансааран ошодоггүй юм. Медицинын, худалдаа наймаанай, ажаһуудалай комбинадай хүдэлмэрилэгшэд тэдэнэртэй суг ябалсажа, малшадые хангана.

Соёл культурын талаар хангалга Кабанскын аймагта ялала һайнаар табигданхай гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ аймагай библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, агитбригадануудай гэшүүд КПСС-эй XXV съездын материалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ, дайшалхы хуудаһануудые, «Сахилгаануудые» гаргана, социалис мүрысөөнэй ябаса тухай мэдээсэлнүүдые хэнэ, концертнүүдые табина, шэнэ номуудые тараана. Мүнөө аймаг дотор нүүдэл 60 библиотекэ эмхидхэгдэнхэй.

Тиихэдэ Захааминай аймагай соёлшод эндэ мүн лэ шалгарна. Тэдэнэр хүн зониие соёл культурын талаар хангахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хэдэн жэлэй туршада түрүүлжэ ябана. Мүнөө аймагай клуб, соёлой байшан бүхэнэй дэргэдэ агитбригаданууд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр холын бэлшээридэ ажаһуудаг малшадые һайнаар хангана. Автоклубай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта «Знание» бүлгэмэй гэшүүд, ажаһуудалай комбинадай түлөөлэгшэ, врач ябалсана. Ингэжэ нэгэдхэгдэмэл арга хангалга ехэ һайн гэжэ тоологдоно.

Ажалшадые, малшадые хангалгада автомашинанууд, түрүүн һайн түхеэрэлгэтэй автоклубууд тон шухала хэрэгтэй байна бшуу. Олонхи ушарта аймагуудай соёлшод һайн автобус, автоклуб үгыбди гэжэ гомдоно. Мүнөө республика дотор 200-гаад автоклубай машина тоологдоно. Теэд запас часть, элдэб хэрэгсэлэй үгы дээрэһээ тэдэнэй 60-иинь «хүл дээрээ» ябана. Аймагуудтахи автоклубай гү, али библиобусуудай эмдэршэхэдэ, запас часть үгэхэ, заһабарилха хүн олдожо үгэдэггүй. «Сельхозтехника» нэгэдэлэйхид тэдэ машинануудые заһабарилха зэргэтэй юм. Теэд эмдэрхэй автомашинанууд олонхи ушарта заһабарилагдангүй үни удаан хэбтэнэ.

Холын бэлшээридэ культбазануудые бариха хэрэг һүүлэй үедэ һайн һайхан заншал болонхой. Хэжэнгын, Захааминай аймагуудта һүүлэй хоёр жэлэй туршада арба гаран культбаза баригдаа. Энэ юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, культбаза дээрэ ниитэ-политическэ, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулхада таарамжатай.

Зарим аймагуудта, илангаяа Хориин, Түнхэнэй, Баунтын аймагуудта автоклубай ябаха график маршрут табигдаагүй байха юм. Олонхи ушарта автоклубууд ондоо тээ хэрэглэгдэнэ.

Ингээд республика доторнай үбһэ хуряалга эхилбэ. Тарган мяха, ехэ һү абаха, адууһа малдаа баян бардам тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэ соёлшод өөһэдынгөө хубитые оруулжа, зунай маршрудаар ходо ябаха зэргэтэй.

Россин композиторнууд—Буряадай ажалшадта

Хани халуун уулзалганууд

Совет дуунай һайндэр үргэлжэлһөөр. Түрүүшын үдэрнүүдтэ композиторнууд болон артистнууд стадион, соёлой ордонгуудай сцена дээрэ уран бэлигээ харуулдаг байһан һаа, мүнөө аймагуудай ажалшадтай уулзажа, хүдөөгэй клубуудта концертнүүдые табина.

Һаяхан Кабанскын совхоздо һонин уулзалганууд болоо. Тэндэ үбһэ хуряалга түлэг дундаа ябажа байгаа. Үбһэшэд нуга дээрэ һүринүүдые бодхооһонойнгоо, хажууршад сабшажа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр совхозой Каленовын отделениин клуб тээшэ яараба.

Ленинскэ комсомолой шангай лауреат, композитор Юрий Чичков эндэ урмаа хухаран алдаба. Юуб гэхэдэ, энэ клуб соо пианина үгы байба ха юм. Тиибэшье һаань, композитор ондоо инструмент дээрэ наадажа, ирагуу хүгжэмэй аялга зэдэлүүлбэ. Тэрэнэй дуунуудые Яхадай АССР-эй габьяата артистнууд Владимир Трощинский, Андрей Безверхий, оперсттын артистка Алла Яковенко гэгшэд уран гоёор гүйсэдхэбэ. Тиихэдэ Пятницкиин нэрэмжэтэ арадай хоорой артистка Валентина Собанцева болон Надежда Кычева хоёрой ирагуу аялга эндэ сугларһан хүнүүдые баясуулаа.

Эдэ дуунуудаа гүйсэдхэгдэһэнэй һүүлээр композитор өөрынгөө зохёохы ажал тухай, түрүүшынгээ дуунуудые бэшэһэн тухай һонирхолтойгоор хөөрэбэ.

РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша композитор Евгений Павлович Родыгинай гаража ерэхэдэ, нэрьемэ альга ташалган шааяба. Композитор өөрынгөө дуунуудые баяан дээрэ гүйсэдхэжэ, олоной магтаалда хүртөө.

Баабачскын аймагай ажалшадтай уулзаһанайнгаа һүүлээр композиторнууд Е. Родыгин, Ю. Чичков, артистнууд холын Баунт мордобо. Тэдэнэр хэдэн үдэрэй туршада республикымнай хойто зүгэй ангуушадтай, орошодтой, геологуудтай уулзаа. Аймагай түб Багдаринай соёлой ордон соо ехэ уулзалга болоо. Тэрээн дээрэ композиторнуудта КПСС-эй райкомой болон аймгүйсэдкомой хүндэлэлэй грамотанууд, дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаа.

Ч. ДОРЖИЕВ.

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫЕ ҮРГЭН ДЭЛИСЭТЭЙГЭЭР ЯБУУЛАЯ!

ҺАЙН УРГАСЫН УРМАНДА

ФОТО РЕПОРТАЖ

Мэнэ һая болотор Зүүн-Оронгын сабшалан дээрэ хон-жэн, гансал үдхэн тунга ногоон эбхэрэн долгилжо, гоё һайхан сэсэг намаан наранай элшэдэ холоһоо үнгэтэн толоржо байһан аад, мүнөө эндэ тракторнуудай хүнхинөөн үглөөгүүр эртэнһээ үдэшэ орой болотор замхахаяа болинхой.

Хойноо гурбан косилка шагтагалһан тракторай агрегадай таршаганаха абяан ойро зуурашье таһарнагүй. Косилкын хурса хажуурнууд хүнэй үбдэг тулама ногооε урматайгаар хирган унагаажа ябана.

— Манай звено совхоз соогоо эгээн түрүүлэн үбһэндөө ороо. Саашадаа ногоон үшөө һаиса ургаха гэжэ хүлеэхэ саг һалаа. Бидэ эндэһээ бүхыдөө 5450 центнер үбһэ абаха зорилготой зомди. Ногооной ургаса яһала һайн. Гектарай дунда зэргээр 25 центнер үбһэн абтаха гэжэ һанагдана, — гээд, эндэхи үбһэшэдэй звеное даагша Иосиф Пурбуевич Бадмаев хэлэнэ.

Энэ жэлэй сагай уларилай эрхэ байдалда иимэ һайн ногоо ургуулһан Зүүн-Оронгын луговодууд Тогоши Ринчинов, Намжил Тудунов, Цойжо Доржиев гэгшэд эндэхи газар дээрэ ехэхэн ажал хээ. Сабшалан дээрээ шэбхэ горитой гаргаа, зарим тээгүүрнь минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа, ехэнхи газараа хоёр-гурба дахин уһалаа.

Нүхэр Бадмаевай хүтэлбэрилдэг звенодо гурбан трактор, мүн тэдэндэ шагтагалха косилка, гармуур, нагшуурга, үбһэ һурилхэ түхеэрэлгэ үгтэнхэй.

Эдэнэр һайн ургасын урманда бүхы сабшалангайнгаа ногооε түргэнөөр сабшажа, үбһыень эрхим шанартайгаар хуряажа, һурилжэ абаха зорилготой. Тингэжэ эндэхид аймагайнгаа Калининай нэрэмжэтэ совхозойхидой жэшээгээр адууһа малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө тэмсэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус звеногой механизаторнууд Пурбо Бадмаев, Владимир Омоктуев гэгшэдтэй совхозой директор Г. А. Дарданов хөөрэлдэжэ байна. Звеногой хид сабшаһан үбһэеэ тармажа эхилээ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фототекст.

Улаан-Үдын аймаг.

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭХЭБДИ

Хэнэйшье мэдэһээр, арбадахи табан жэлдэ мал ажалаа хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ, мяха, һү, нооһо ехээр абахын тула эгээл мүнөө үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ гээшэ зайлашагүй шухала асуудал болоно гэжэ һайн мэдэрнэбди.

Энэ харюусалгатай, хүндэтэйшье зорилго амжалтатайгаар шидхэхэ хэрэгтэ манай эндэ луговодуудай звено ехэхэн үүргэ дүүргэхэ байна. Тиимэһээ бидэнэр эдэ үдэрнүүдтэ бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажалланабди.

Манай звенодо түрүүн 360 гектар газар даалгагдаһан юм. Энэнь бүхы дээрээ уһалагдадаг, үниинһөө хойшо һайн сабшалан гэжэ тоотой Хүшэгөөр гэжэ участогтахи нуга юм. Жэшээнь, нёдондо луговодууд Р. Б. Харноев, В. З. Бубеев бидэ гурбан энэ сабшалан дээрэ оролдосотойгоор хүдэлжэ, үбһэ ногооной муу бэшэ ургаса абаа һэмди. Тусхайлбал, бүхы газар дээрэһээ гектарһаа 9 центнер үбһэ хуряагаабди. Мүнөө жэл, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ сабшалангайнгаа ургаса үшөө дээшэлүүлжэ, гектарһаа 12 центнертэ заатагүй хүргэхэ гэһэн социалис уялга абаһан байнабди.

Байгша ондо ган гасуур байгаашье һаань, энэ хэлэһэн үгэдөө заабол хүрэхэ арга бии гэжэ һанагдана. Үнгэрэгшэ хабаргаа 1800 тонно наг шэбхэ нуга сабшаландаа шэрэжэ, тэрэнээ жэгдээр тарааһан, балуураар нидхэржэ, газарай хүрьһэндэ оруулһан байнабди. Улагана гэжэ түргэн урасхалтай хадын горхон дээрэ хаалта барижа, тэндэһээ татагдаһан уһалууриин һубаг ханаабаар уһа гарган газараа ундалуулаабди. Тэрэшэлэн үшөө 100 гектар газарта аммоииин сульфат гэжэ минеральна үтэгжүүлгэ гектарай 3 центнер хүртэхөөр оруулагдаһан. Һүүлээрнь ногооной түлэг ургажа байха үеэр нэмэлтэ тэжээл болгон минеральна үтэгжүүлгэ оруулалсаа һэмди. Эдэ бүхы хүдэлмэриие миай трактористнар Намсарай Батуев, Владимир Бадмаев, Леонид Дырчиков гэгшэд хэжэ, ехэ туһаламжа хүргөө юм. Ингэжэ газараа һайса үтэгжүүлһэнэй удаа сабшалангаа гурбадахияа уһалжа һаяхан дүүргээбди.

Ингэжэ үдэр бүри оролдоогүй һаа, үбһэ элбэгээр абахань бэрхэтэй. Мүнөө зунай схэ ган гасуурта газарай хүрьһэн түргөөр хатана. Тиимэһээ мүнөө зарим сабшалангаа үшөө уһалжа үргэлжэлһөөр лэ байнабди.

Сабшалангаа малда түйбүүлхэгүйн тула тэрэниие хорёолонхойбди. Энэ жэлдэ Содбын бууса гэжэ газарта үшөө 42 гектар газар нэмэжэ хорёологдоо. 200 гектар сабшалан модо, шулууһаа сэбэрлэгдээ хорёологдоо.

Мүнөө звеногоороо үбһэеэ сабшажа эхилээбди. Тэжээл бэлэдхэлгын хаһын болоходо, совхозһоо манда трактор, косилка, тармуур гэхэ мэтын зэр зэмсэг үгтэдэг юм. Тиихэдэ үбһэ хуряахада хэрэгтэй аса, тармуур, хажуур гэхэшэлэн гарай хэрэгсэл өөһэдөө түхеэрээбди. Һургуулиин һурагшад звенодомнай оролсожо, үбһэ хуряалгада тон эдэбхитэйгээр туһална. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, үбһэ абаха даабаряа заатагүй дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ гаргахабди.

Ц. ЦЫРЕНОВ.
Хурамхаанай аймагай Уланхаанай совхозой луговодуудай звеное даагша.

АДХАШЬЕ ҮБҺЭ ҮЛӨӨХЭГҮЙ

Дээдэ-Тайлсын совхозой хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэл ниитынгээ адууһа малда бүхыдөө 23701 центнер үбһэ бэлэдхэхэ зорилготой юм. Ажахын хоёр отделенидэ эмхидхэгдэһэн үбһэшэдэй дүрбэн звено сабшалан дээрэхи ажалаа һаяхан эхилбэ.

Тайлсын отделениин Федор Лаврентьевич Миронсвой звено совхоз соогоо эгээл томонь юм. Энэ коллектив 570 гектар сабшалангай ногоо хуряажа, бүхыдөө 8208 центнер шэмэтэй үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй. Тиихэдэ нэгэдэхи отделениин Анатолий Бакировай, Николай Филипповэй звеногой үбһэшэд хамтадаа 7600 центнер, хоёрдохи отделениин Доди Аюржанаевай хүтэлбэрилдэг звеногойхид 7700 центнер үбһэ һүрилхэ юм.

Эдэ звенонуудай үбһэнэй машинанууд мүнөө сабшалангай ногоо унагаана. Гадна гар хажууршадынь һөөг бургааһанай, нуга тохойн, ханаабай эрьеын, харгын захаархи ногоо хиргана. Ажахын сабшалан дээрэ түрүүшын бухалнууд жэрылдэжэ эхилээ.

В. АГИЛЬДИН.

Хориин аймаг.

ЭХИЛХЭҺЭЭ ЭМХИТЭЙГЭЭР

Байгша ондо Байгалай совхоз бүхыдөө 52,8 мянган центнер үбһэ хуряажа абаха зорилготой. Ажахы соогоо эгээн түрүүлэн Брянска, Еланска отделенинүүдэй үбһэшэд сабшаландаа гараа.

Энэ жэлдэ гол сабшалангай ногооной ургасын муушаг байһаниие хараада абажа, совхозойхид түрүүшын ээлжээндэ уһа намаг тойруулан, бургааһа шугы зүбшүүлжэ, ногооной ехэнхиие гар хажуураар, морин косилкаар сабшажа захалаа.

Эхилһэнһээ хойшо эндэхид 350 гектарай ногоо унагаагаа. Түрүүшын үдэрһөө В. Залуцкий, П. Павлов гэгшэдэй звенонууд һайнаар хүдэлнэ.

Һаянай үшөө найман оньһожоруулагдаһан звенонь үбһэндөө оробо.

А. ХАЛТУЕВ.

Кабанскын аймаг.

Республикымнай ажалай үдэр

МАЛШАДАЙ АМЖАЛТА

«Коммунизм» колхозой гэшүүд КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдтэй танилсаһанайнгаа һүүлээр арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан байгаа. Тэрэнээ дүүргэхын тула колхозой бүхы гэшүүд жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эршэтэй һайнаар хүдэлжэ эхилһэн юм. Колхознигуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Ажахын механизаторнууд, луговодууд ороохо таряанай, овощ болон хартаабхын, ногооной баян ургаса абахын тула оролдосотой һайнаар хүдэлһэн байна. Колхозой таряалан, сабшалан дээрэ энэ хабартаа 25.250 тонно наг шэбхэ, 600 гаран тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаа. Бүхы сабшалангынь хоёр удаа уһалагданхай. Хабарай таряагын хүдэлмэри богони болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэгдээ. Колхозой 3 полидо Шанарай тэмдэг олгогдоһон байна. Таряашад болон механизаторнуудай оролдосын ашаар ажахын таряалан дээрэһээ муу бэшэ ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ.

Тус колхозой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд жэлэй түрүүшын хахадые һайн дүнгүүдтэйгээр түгэсхөө. Эндэхи һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө июниин 19-дэ дүүргээд, даабариһаа үлүү 520 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулһан байна.

КПСС-эй гэшүүн Николай Платонович Белозеровой хүтэлбэрилдэг һаалиин фермын коллектив социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Тэрэ фермын һаалишад гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэй түсэбые июниин 17-до сүм дүүргэһэн байгаа. Һаалишадай дундаһаа Лукерья Толокнова, Любовь Романова, Мария Кожевникова, Надежда Ефимова болон бусад мүрысөөндэ шалгаржа, һү абаха 6 һарынгаа түсэбые холо үлүүлһэн юм.

Энэ колхозой гэшүүд гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй даабариие июниин 15-да дүүргээд, 470 центнер мяха түсэбһөө үлүү тушааһан байна.

Колхозой ажалай ветеран Мирколай Михеевич Бельскиин ударидалга доро хүдэлдэг тус колхозой шубуушад ажалай ехэ амжалта туйлаһан байна. Тэдэнэр жэлэй түрүүшын 6 һара соо галуунай 550 центнер мяха гүрэндэ худалдажа, хахад жэлэй даабариие холо үлүүлбэ. Колхозой шубуушад Дарья Бельская, Ефросинья Коршунова, Тамара Фёдорова, Раиса Чухловина гэгшэд дальбараануудые гарзагүйгөөр тэнжээхэ хэрэгтэ һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа гараа.

— Манай колхозой гэшүүд арбадахи табан жэлдэ туйлаһан түрүүшынгээ амжалтаар урмашажа, саашадаа бүри һайнаар хүдэлхэ зорилготой. Малшаднай жэлэй хоердохи хахадай түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Һү һаали һүүлэн үедэ нилээд дээшэлээ, адууһа малай хүсэ тамир һайжаржа байна. Ургаса хуряалгын техникэ заһабарилга түлэг дундаа ябуулагдана, — гэжэ колхозой гүрүүлэгшэ Мартемьян Александрович Спиридонов хөөрэнэ.

Б. ВАНЧИКОВ.
манай корр.
Мухар-Шэбэрэй аймаг.

ЖЭЛЭЙ ЭХИНҺЭЭ УРАГШАТАЙ

Хүдэлмэриин шанар һайжаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, эрхим шанартай продукци гаргаха хэрэгтэ Тимлюйн цементын заводой коллектив схэхэн анхарал табина. Тус заводой хүдэлмэришэд хоёр маркын цемент Гүрэнэй эрхим шанарай тэмдэгтэйгээр гаргажа байна. Продукциин шанарые үшөөл һайжаруулха гэһэн шухалын шухала зорилго хүдэлмэришэн, инженерно-техническэ мэргэжэлтэн бүхэнэй урда табигдана. Тусгаар постнууд, бүлэгүүд эндэ эмхидхэгдэнхэй. Хүдэлмэришэд хэһэн ажалайнгаа шанарые өөһэдөө шалгадаг һайн һайхан заншалтан юм.

Эрьелдэдэг пеэшэнэй машинист Владимир Ксенофонтович Михалёв заводой дүршэл ехэтэй, эрхим түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн мүн. Клинкер галдадаг пеэшэнээ һайнаар хүдэлгэжэ, халаанай нормые үлүүлэн дүүргэхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргажа байдаг. Продукциин шанарые һайжаруулха тухай ехэ бодомжолжо ябадаг, бүхы шадабари мэргэжэлээ ажалдаа зорюулдаг юм. Тэрэ цехэйнгээ лабораторидо ходо ерэжэ, али зэргын шанартай продукци гаргажа байһанаа өөрөө шалгадаг.

Энэ заводой коллектив байгша оной түрүүшын хахадта гаргаһан продукцияйнгаа 49,2 процентыень дээдын сэгнэлтэтэйгээр гүрэндэ худалдаба. 1975 ондо гаргагдаһан продукциин 29 процентнь дээдэ сэгнэлтэтэйгээр гүрэндэ худалдагдаһан юм. Энэ тоо, баримтануудые сасуулаад үзэхэдэ, Тимлюйн цементын заводой хүдэлмэришэд продукциин шанарые һайжаруулха талаар схэхэн ажал хэһыень гэршэлжэ үгэнэ.

Тус коллектив һара, жэл бүриингөө даабари амжалтатайгаар бэелүүлжэ байдаг. Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн мүрысөөндэ оролсоод, үдэрһөө үдэртэ ажалайнгаа эршые улам шангадхана. Ажалай түрүүшүүлһээ жэшээ абаһан хүдэлмэришэд урма зоригтойгоор хүдэлнэ. Олон хүдэлмэришэдэй иимэ оролдосотой һайнаар хүдэлжэ байһан дээрэһээл продукци гаргаха, худалдаха түрүүшын хахад жэлэй даабари амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ. Хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 1.400 тонно цемент гаргагдажа, 37 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа.

— Заводоймнай коллектив жэлэй эхинһээ ехэ шангаар хүдэлжэ байна. Түрүүшын хахад жэл соо туйлагдаһан амжалтаяа улам арьбадхаха гэһэн шухала зорилго хүдэлмэришэднай урдаа табина, — гэжэ Тимлюйн цементын заводой ажалай ба салин хүлһэнэй таһагай начальник В. В. Мартынов хөөрэнэ. Энэ заводой хүдэлмэришэд 1976 оной хоёрдохи хахад жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэшье байха

К. ЖАМЬЯНОВ.

Түрүүшын таряан тушаагдаа

ОРЕНБУРГ. (ТАСС) Оренбургын поли дээрэ ургаса хуряалга эхилээ. Илекскэ, Соль-Илецкэ, Ак-Булакска ба Переволоцко районуудан колхозууд болон совхозууд таряагаа хуряажа байна.

Илекскэ районһоо түрүүшын таряан тушаагдаба. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ баян ургаса гаранхай Ороной солото механизаторнуудта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй эльгээһэн бэшэгтэ харюу болгон, эндэхи ажахын таряашад өөһэдынгөө уялгануудые дахин хаража үзөөд, урда тээнь хараалагдаһан 75 мянган центнерэй орондо 100 мянган центнер таряа түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ гүрэндөө худалдаха [illegible] шиидэбэ.

ПАРТИИН XXV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИ — *олониитэдэ*

АЖАЛАЙ ЭРШЭ — СЭДЬХЭЛ, ҺЭШХЭЛҺЭЭ

(Үзэл сурталай хүдэлмэриин бүхы оншо аргануудые хэрэглэхэ)

Манай аймагай партийна организациин суртал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ тусгаар гурим бии болонхой. Ажалшадые коммунис үзэлөөр хүмүүжүүлхын гол һуудаһан — политическэ һуралсал болоно. Һүүлэй арбаад жэлэй туршада гуримшаһан партийна һуралсал хадаа хүн зонтой хүдэлхэ арга методые наринжуулһан байна. Һуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ 156 һургуули болон семинарнуудта аймагай бүхы коммунистнууд, партийна бэшэ эдэбхитэд, хамтадаа 3554 хүн һураа. Хэшээлнүүдэй гол метод гэхэдэ, лекци, хөөрэлдөөн, семинарнууд юм. Һурагшадай хүдэлдэг коллективүүдэй ажалтай холбоотойгоор һуралсалай ябуулагдадагынь тон һайшаалтай. Эндэ нэгэ жэшээ дурдая.

Лениинэй орденто Борьёогой совхозой 1-дэхи отделениин пропагандист Б. Д. Жигмитов харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые хабаадуулан, хэшээлнүүдээ һонирхолтой болгожо шадаһан байна. Эндэ һурадаг А. А. Метелкин, В. А. Тутаринов, Н. Гуржапов болон бусад (15 хүн) түгэсхэлэй хэшээл дээрэ научна коммунизмаар, партиин XXV съездын материалнуудаар юумэ һайнаар ойлгоһоноо харуулба. Эдэнэр ажалдашье табшагайшуул юм. Бултадаа социалис мүрысөөндэ илагшад, отделениингээ хүдэлмэрилэгшэдэй дунда съездын шиидхэбэринүүдые эдэбхитэйгээр тайлбарилна. Политическэ һуралсалые аша үрэ ехэтэй болгохын тулада хэмжээнүүд абтана, саашадаашье абтаха юм.

Партийна съездын документнүүдые коммунист бүхэндэ, совет хүн бүхэндэ ойлгуулха гэшэ КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн мүн. Тиимэһээ үзэл сурталай хүдэлмэриие аша үрэ ехэтэй болгохо зорилго улам хурсаар табигдажа байна.

Партиин райкомой, ажахынуудай парткомуудай 37 элидхэлшэд, лекторнууд, 128 политинформатор, 26 агитколлектив, «Знание» бүлгэмэй 500-аад лектор ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри эрхилнэ. Үзэл сурталай хүдэлмэридэ политическэ мэдээсэл ехэ һуури эзэлдэг юм. Мүнөөнэй эрхэ байдалда политическэ мэдээсэл хадаа ажалай коллектив бүхэнэй, гэшүүн бүхэнэйнь байдалай шухала хуби болонхой. Мэдээсэлэй албанай үргэдэһэн мүнөөнэй сагта болоһон үйлэ хэрэгүүдые шэнжэлжэ тобшолхо шухала. Ажалай коллективүүд хадаа хүн зониие алишье талаһаань — ажалдашье, үзэл бодолойшье талаһаа хүмүүжүүлдэг газар болоо. Үйлэдбэриин коллективүүдтэ шэнэ харилсаанууд бии болоно, үндэр мэдэрэлтэй, үзэл бодолой, культурын, заршам гуримай талаһаа хүмүүжүүлдэг байна. Манай ниитын байгуулалтын гол шугам баримталдаг — хамтын аша туһа хараха, нүгөө талаһаа урда сагай үлэгдэл болохо хара аминиа хараха — ниимэ хоёр ондоо хүсэл эрмэлзэл соогуур хүн зоной мэдэрэл хүгжэдэг гэшэ. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрхилхэдээ, эдэниие хараадаа абангүй аргагүй. «Хүн бүхэн коллективэйнгээ үмэнэ харюусалгатай, коллектив хүн бүхэнэйнгөө түлөө харюусалгатай» гэһэн уряатайгаар политическэ хүдэлмэри ябуулагдана.

Хүн бүхэнтэй хөөрэлдэхэ гэшэ үзэл сурталай нэгэ хүсэтэ зэбсэг мүн. Агитатор хадаа олондо хүндэтэй, ажал хэрэгээрээ бүгэдэндэ үльгэр жэшээ харуулдаг эдэбхитэн байха ёһотой. Манай эрхим агитаторнуудай ударидадаг коллективүүд аймаг дотороо эрхим үрэ дүнгүүдые түйлэдэг юм. Жэшээнь, агитаторнууд А. М. Сидоркин, Д. В. Цыренова, С. Д. Зодбоев, Г. Л. Рабдаев, А. Г. Югова болон бусад эдэнэй тоодо ороно.

Политическэ хүдэлмэри хүн бүхэнтэй ябуулдаг нэгэ арга хадаа һурган хүмүүжүүлгэ болоно. Борьёогой совхозой хонишон, Социалис Ажалай Герой Г. Л. Рабдаев энэ хүдэлөөе манай аймагта үүсхэһэн. Дүршэл ехэтэй ондоо хонишод: Социалис Ажалай Герой Г.-С. Г. Цыремпилова, Л. Д. Иванов, Т. П. Чупышева, Б. Н. Гомбожапов, Д. Н. Плюснин, Д. Будаев болон бусад энэ үүсхэлыень дэмжэһэн байна. Механизаторнуудай, һаалишадай, барилгашадай дунда, хангалтын албанда, арадай гэгээрэлдэ, элүүрые сахилгада һурган хүмүүжүүлгын хүдэлөөн дэлгэрэнхэй. Энээнһээ урда тээ дүршэлтэй болоһон хүнүүд залуушуулда туһалдаггүй гэхын аргагүй ааб даа. Урда тээнь иимэ холбоон гансал ажалай талаар бии байгаа. Энээнэй бага гээшэ, һурган хүмүүжүүлэгшэ хадаа залуу хүниие коммунис ёһоор ажаллажа, ажаһуужа һургаха, коммунис үзэл бодолоор хатуужуулха гэһэн удхатай бшуу. Иимэ хүн гэшэ ехэ юумэ мэдэхэ, хүнтэй хүдэлжэ шадаха, үнэндөө багша хүн гээшэ. Агитаторнууд, пропагандистнартай хүдэлдэг лэ мэтээр партиина организацинууд һурган хүмүүжүүлэгшэдтэй зохихо хүдэлмэри ябуулдаг болонхой.

Хүмүүжүүлгын арга зэбсэгүүд тухайда хэлэхэдэ, социалис мүрысөөе дурдангүй аргагүй. Уялга абалгаһаа мүрысөөн эхилдэг гээшэ. Тиимэһээ энэ тон шухала хэрэгтэ ехэ һаналаа табидаг байнабди. Социалис уялгануудай пункт бүхэн звено, бригадануудта һайса зүбшэгдэдэг, урда тээнь түйлаһан амжалтта хаража үзэгдэдэг, арга боломжонууд тоологдодог, хүдэлмэрилэгшэдэй һанамжа — эдэ бүгэдэн хаража үзэгдэдэг байна. Нигэжэ шата дамжажа уялга абтадаг. Жэшээнь, хүн бүхэн уялга абаха, эдэнь хамталагдажа, звенонуудай уялга болохо, саашаа бригадануудай, цехүүдэй, отделениинүүдэй — эдэнь ажахын уялга боложо хамталагдадаг юм. Иимэ гуримаар уялгануудые абаха гэшэ ажахынуудай үйлэдбэриин, техническэ арга боломжонуудые ажалшадай үүсхэл эдэбхитэй нэгэдүүлхэ аргатай болоно бшуу.

Үтамжын түсэб абадаг ушар хадаа совет хүнүүдэй үндэр мэдэрэлтэй болоһоной гэршэ мүн. Үүниие һаа, энэ хэлэхэшые ондоо жэшээгээр батадхая. Үнгэрэгшэ жэлдэ ургаса хуряалгын урда тээхэ аймагай ажалшад 390 мянган тонно таряа гүрэндэ худалдаха уялга абаа һэн. Түсэбнай 118 мянган тонно байгаа. Тиин энэ уялгаа амжалтатайгаар дүүргээ һэн. Лениинэй орденто Борьёогой совхозой хонишод энэ жэлдэ 100 эхэ хониин бүриһөө 105 хурьга абажа, томо болгохо гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа бэлэй. Тиин һүүлэй мэдээгээр энэ тоонь 107 болоо. Хонишодой, һаалишадай, механизаторнуудай хубиин уялга зохёожо абхуулхын тулада совхозой партийна организаци һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Энэнь һайн байгаа гэжэ ажаглагданхай. Түсэбүүд болон уялгануудые бэелүүлхэ эрхэ нүхэсэл байгуулха, энээнээ эмхидхэлэй хүдэлмэрээр батадхаха, урмашуулгын хэмжээнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ талаар партийна организаци ехэ дүршэлтэй болоһон байна. Тиимэһээ ажалшадынь хубиин уялгануудые абадаг, һайнаар мүрысэдэг, тэдэнээ амжалтатайгаар дүүргэдэгшье юм.

Уялга абаад хүдэлжэ байһан хүнүүдтэй хөөрэлдэхэдэ, заримашиинь абаһан уялгаа лаб дүүргэхэ байһандаа найданхай байдаг, нүгөөдүүлынь маргадаг, арга боломжонуудаа хүсэд мэдэхэшьегүйшүүл дайралдадаг даа. Партийна үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд иимэ ушарта хүн бүхэнтэй хөөрэлдэхэл байна бшуу.

Лениинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта, «Сельхозтехникын» аймагай нэгэдэлдэ болон бусадта социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Аймагай ажахынуудай хониин ажалдахи нэгэ харюусалгатай хаһа — ноохо хайшалалга түлэг дундаа. Борьёогой совхоз энэ хүдэлмэри дүүргүүтэй байна. Хайшалалгын пунктнуудта хүдэлэгшэдэй мүрысөөн тодорхойгоор эмхидхэгдэнхэй.

Үйлэдбэриин ямаршье һалбарида эмхидхэгдэһэн мүрысөөн хадаа экономическэ үрэ дүнгүүдһээ гадна хүмүүжүүлгын үүргэ ехэ гэжэ бүгэдэндэ эли. Ажал дээрээ хүн тобойсо харагдадаг гээшэ. Тэрээнһээ гадна шэнэ үүсхэл эдэбхи гарадаг, арга боломжо элирүүлэгдэдэг. Энээнэй хажуугаар хомхой хободог сэдьхэлтэй, өөрынгөө ами хараһан хүнүүд хааяа баһа дайралдаха. Эндэ үзэл сурталшад ехэ хүдэлмэри ябуулха ёһотой, ябуулдагшье гээшэ.

Гараһан үүсхэлые сагсоонь дэмжэжэ дэлгэрүүлхэ гээшэ бидэнэрэй, партийна хүдэлмэрилэгшэдэй, үзэл сурталшадай тон шухала хэрэг мүн. Жэшээнь, хабарай тарилгын урда тээ Лениинэй нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Заболотскиин хүтэлбэрилдэг 1-дэхи тракторно-тарялан ажалай бригада техникэ хүсэдөөр ашаглаха, тарилгын хүдэлмэриин шанар һайжаруулха, тарялангай, ногооной ургаса дээшэлүүлхэ үүсхэл гаргаа һэн. Бүхы колхозууд болон совхозуудай тарялашад-механизаторнууд энэ үүсхэлыень дэмжээ һэн. Тиигэжэ поли бүхэниие шанарай тэмдэгтэй болгохын түлөө мүрысөөн дэлгэрээ. Ургасын зэргээр шанарай тэмдэг олгохо хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Үйлэдбэри хүгжөөхэ, сургал-хүмүүжүүлгын ба социальна хүгжэлтын асуудалнуудые бүхы дээрэнь шиидхэдэг газарта ажалшадые коммунис үзэлөөр хүмүүжүүлхэ хэрэг һайн байдаг гэжэ бодото байдал харуулна. Энэ талаар һайн үльгэр жэшээнүүд аймаг дотор бии. Партиин райком байгша оной май һарада Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой 1976—1980 онуудта экономикын ба социальна хүгжэлтын түсэб хаража үзэһэн байгаа. Аймагай бүхы ажахынууд иимэ түсэб мүнөө табижа байна.

Байгша оной түрүүшын хахад жэл үнгэрбэ. Аймагай колхозууд болон совхозууд гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхын тулада партийна организацинууд зохихо хүдэлмэри ябуулжа байна.

В. ТРОФИМОВ,
КПСС-эй Зэдын райкомой секретарь.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадта Валентин Иванович Белявцев (зураг дээрэ) арба нэгэн жэлэй туршада ажаллажа ябана. Комбинадай электрическэ цехэй табадахи разрядай электрик коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй. Тэрэ ажал хүдэлмэридөө оролдосотойгоор хандадаг, бусад нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулдаг юм. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР П. А. ХИЛХАНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Металлургын үдэртэй дашарамдуулан, Үнгэтэ металлургиин министерствын һалбаринуудта аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө Хяагтын плавиково-шпадай уурхайн директор Петр Андрианович Хилхановые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо В. УБЕЕВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1976 оной июлиин 16.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

«ТҮЙМЭРЭЙ ҮЕДЭ ШЭН ГАБЬЯА ГАРГАҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР Д. Ч. БАИРОВЫЕ, Н. М. ВЛАСОВЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Түймэрэй үедэ үхибүүдые абархын тулада эрэлхэг зориг, шэн габьяа гаргаһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаха:

«Түймэрэй үедэ шэн габьяа гаргаһанай түлөө» медаляар

1. Даши Чимитович **Баировые** — Буряадай АССР-эй Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглээжэ хангаха министерствын һуралсалай-үйлэдбэриин комбинадай һурагша.

2. Николай Михайлович **Власовые** — Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын түймэрһөө саран хамгаалха таһагай түймэрһөө сарвха 31-дэхи тусхай мэргэжэлтэ частиин начальник.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1976 оной июлиин 15.

ШЭНЭ ГЭРТЭ ТҮБХИНЭНЭ

«Зырянский» совхоздо ажалшадай байра олоор баригдана. Ажахыда бүхыдөө табан отделени бии, тэдэ хүдэлмэришэд ходо дуталдадаг байһан юм. Тиимэһээ хоёр жэлэй урда тээ совхозой дирекци, партком хүдэлмэришэдөө гэр байраар хүсэд хангаха гэһэн шиидхэбэри гаргаһан юм.

Үнгэрэгшэ гурбан жэлэй туршада хүдэлмэришэдэй 20 бүлэ шэнэ байрада түбхинэһэн байна. Байгша оной түрүүшын хахадта Зырянскиин отделенидэ арбан табан шэнэ гэр баригдаа. Энэ тоо, баримтанууд барилгын хүдэлмэриин эршэтэй ябаса гэршэлнэ.

Һаянай шэнэ хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд ондоо тээһээ зөөжэ ерэнэ. Тэдэнэрэй дунда модошо дархашуул, штукатурнууд бии. Нүүжэ ерэһэн дүрбэн дархашуулһаа бүридэһэн барилгашадай бригада мүнөө гурбадахи гэрээ барижа байна. Ватурино тосхондо 150 хүнэй һууритай шэнэ клуб, хүдэлмэришэдэй байра баригдана. Шэнэ жэлэй гаратар бүхыдөө долоон гэр баригдаха юм.

Барилгашадай дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Хүдэлмэриин зургаан хоногой дүнгүүд согсологдожо, шалгараһан барилгашад урмашуулгада хүртэнэ.

П. ХАЛТАНОВ.
Прибайкалиин аймаг.

Киргизидэ таряа хадалга эхилээ. Ошско областиин Баткенскэ районой механизаторнууд республика соогоо түрүүлэн таряа хуряалгада комбайнуудаа жолоодон гараба. Шэнэ газар ашаглаһанай ашаар энэ жэлдэ ороохото ургамалнуудые тариха талмай хэдэн мянган гектараар дээшэлһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баткенскэ районой «Москва» колхозой тарялан дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

АВТОМОБИЛЬ БҮТЭЭЛГЫН ХҮГЖЭЛТЭ

Манай орон юһэдэхи табан жэлдэ автомобилиудые бүтээн гаргалгые хоёр дахин һаа үлүүгээр ехэ болгохо юм. Автомобиль бүтээлгын хүгжэлтын хараа тухай АПН-эй корреспондентэй уулзахадаа, СССР-эй автомобильна промышленностиин министрэй орлогшо Виктор Гурушкин хөөрэжэ үгэбэ.

— Танай һалбари ямар үндэһэ һуури дээрэ шэнэ түсэбтэ табан жэлые эхилбэб?

— Жалдээ хоёр миллион автомобиль бидэнэй гаргадаг болохо саг ойртоо гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэхэ һанаатайб. 1975 ондо 1 миллион 964 мянган автомобиль гаргагдаһан байха юм. Тиихэдээ хараалагдаһан түсэбтэй зохилдуулан хүнгэн машина бүтээлгые түргэдхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна һэмди. Үнгэрһэн жэлэй туршада 1 миллион 201 мянган хүнгэн автомобиль конвейернүүдһээ гараһан байха юм.

— Иигэжэ автомобиль бүтээлгэ эрид дээшэлүүлгэдэ танай юун туһалаа гээшэб?

— Үнгэрһэн табан жэлдэ ехэ мүнгэн зөөри үйлэдбэриин барилгада гаргашалагдаһан байна. Энэмнай шэнэ предприятинуудые ашаглалгада оруулха арга үгөө ха юм.

Капитальна һомололго ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэһэнэй ашаар 16 шэнэ предприяти баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Тэдэнэй тоодо, жэшээнь, Тольятти городтохи Волжско автомобильна завод, Черниговскэ запас частьнуудай завод, Рязанска автомобильна агрегадуудай завод гэхэ мэтэ. Харин заводуудые үргэдхэхэ ба һэльбэн шэнэлхэ хүдэлмэринүүдые хараада абахада үйлэдбэриин 300 шахуу томо барилганууд ашаглалгада оруулагдаа. Энэмнай хадаа министерствын бүхы заводуудта үргэдхэхэ ба һэльбэн шэнэлхэ хүдэлмэри бодото дээрээ хэгдээ гэжэ харуулна. Энээнһээ гадуур һалбаридамнай двигатель, амортизатор, рессор мэтэрэнүүдые, фильтр, шүдхэлээ болон бусад хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргахаар мэргэжүүлэгдэһэн заводууд байгуулагдаа.

Хүдэлжэ байһан бүхы заводуудта станогуудайнь парк ехээр шэнэлэгдэһэн юм. Хүушараһан, бүтээсэ багатай техеэрэлгэ автоматическа лининүүдээр, автомат-станогуудаар, хахад автомадуудаар һэлгэгдэв.

— Танай һалбарида томо томо промышленна барилганууд хэгдэжэ байгаа. Тиихэдээ оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха хэмжээнүүд хараалагдадаг байгаа гү?

— Бүхы барилга бодхохо доо, уһа бузарлахагүй, арюун сэбэр байлгаха хэмжээ ябуулганууда онсо анхарал хандуулагдадаг байгаа. Табан жэл соо энэ хэрэгтэ 139 миллион түхэриг гаргашалагдаа гэхэдэ ойлгосотой болохо зэргэтэй. Энэмнай сүүдхэдэ нэгэ миллион 250 мянган кубометр промышленностьда хэрэглэгдэһэн уһа сэбэрлэхэ аргатай барилганууды ашаглалгада тушааха арга үгөө ха юм.

— Һалбариин өөрэ хүшэр ажахые хүтэлбэрилгэ ямар наринжуулан һайжаруулагдааб?

— Үйлэдбэриин эршэтэй хүтэлбэрилгын ашаг үрые дээшэлүүлгэ үйлэдбэрэй саашадань томодхоһоной ашаар түйлагдаа. Томо промышленна нэгэдэлнүүдэй (Москвада АвтоЗИЛ, Горькидо автоГАЗ) хүдэлмэриин олон жэлэй дүй дүршэл хүдэлжэ байһан предприятинуудай үндэһэ һуури дээрэ шэнэ нэгэдэлнүүдые байгуулха арга олгоо. Тэдэнэй тоодо Ярославлиин Автодизель, Москвагай Авто-Москвич, Ульяновскын АвтоУАЗ, Минскын БелавтоМАЗ, Тольяттиин АвтоВАЗ болон бусад ороно. Иимэ нэгэдэлнүүдэй хубида 1972 оной урда тээ һалбари дотор гаргаһан продукциин бүхы хэмжээнэй 38 процент шахуу байһан юм. Арбадахи табан жэлдэ үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй тоо 7-һоо 14 хүрэтэр олошорхо, нэгэнһээ 3-һаа 16 хүрэтэр предприяти болон организацинуудые нэгэдхэхэ байна. Бүхы продукциин 70 хүрэтэр процентыень эдэ нэгэдэлнүүд гаргадаг болохо.

— Арбадахи табан жэлдэ өөрынгөө һалбари ямар болохоор Та хараналта?

— Богонёор хэлэхэ болоо һаа, бидэ ашаанай машинануудые гаргалгые — 19, хүнгэн автомобильнуудые — 15, автобусуудые — 20, прицепүүдые — 40 процентээр дээшэлүүлхэ ёһотойбди. 1980 ондо бүхыдөө 2,1—2,2 миллион автомобиль гаргадаг болохобди.

Байгша табан жэлнай — ашаг үрын, шанарай табан жэл. Тиимэһээ бидэ ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ, автомобильнуудые зохёон байгуулха ёһотойбди. Һалбариин хүгжэлтын шухала шэглэл гэхэдэ, саашадань автомобиль болон автопоездүүдые ехэ ашаа тээдэг болгохо, прицеп болон хахад прицепүүдые бүтээлгэ үргэдхэхэ, тусхай хэрэглээжэн автомобильнуудые бии болгохо, тэдэнэй найдамтайгаар удаан сагаар хүдэлхэ аргыень дээшэлүүлхэ болоно. Ашаглалгын материалнуудай гаргашые доошолуулха, техническэ хангалтын хүндэ хүшэр хүдэлмэри бага болгохо, шоной ажал хүнгэ[illegible] хо ёһотой. Автопарк[illegible] зэлээр хүдэлүүлдэг [illegible] го ехэ ашаг үрэ [illegible] на. Һүүлэй үедэ [illegible] лаар ехэ юумэн хэгдэ[illegible] машинануудые [illegible] тай һайнаар удаан [illegible] заһабарилгагүйгөөр хүдэл[illegible] болгохо, дунда зэргэ[illegible] ростиень дээшэлүүлхэ [illegible] рэгтэй.

— Эдэ асуудалнууд [illegible] шиидхэгдэнэб?

— Энэ жэл КамАЗ [illegible] рүүшынхэ продукци [illegible] Тэрэ олон янзын, 8—1[illegible] но ашаа зөөхэ шадалтай [illegible] шинануудые гаргаха [illegible] Москвада, Горькидо, [illegible] дэ, Кременчугта гаргаг[illegible] машинануудай ехэ [illegible] тээхэ арга боломжо[illegible] шэлүүлэгдэнэ. КамАЗ [illegible] лон ЗИЛ-ай һуури [illegible] 14—16 тонно ашаа [illegible] автопоездүүдые [illegible] олон болгогдохо. [illegible] 1980 он болотор [illegible] гаргагдаһан автомобил[illegible] дай ашаа даалга [illegible] тонноһоо хүрэтэр ургах[illegible]

Машинануудай [illegible] һайжаруулгые арбадахи табан жэлэй гол зорилго [illegible] бидэ тоолонобди. Тии[illegible] хуушараһан 20 модел[illegible] дые үйлэдбэриһөө боли[illegible] 50 гаран шэнэ автомоб[illegible] на техникын янзануу[illegible] конвейерээр гаргадаг [illegible] хо. Жэшээнь, 75—120 [illegible] но даахая үүрхайда [illegible] хүсэ ехэтэй БелАЗ [illegible] самосвалнууд, 27—30 [illegible] дааха контейнернүүдые [illegible] даг машинануудые гарг[illegible] болохобди.

Автотранспортын [illegible] бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ [illegible] нэй скоростиин арга [illegible] жоцуудай ехээр туһа [illegible] дэгынь эли ха юм. Т[illegible] һээ автопоездүүдэй [illegible] рость часай 70—80 һаа [illegible] 90 километр хүрэтэр [illegible] болгогдохо.

— Орон соомнай хүн[illegible] машина гаргалга ямар [illegible] хубилхаб?

— Эхилээд байһан та[illegible] жэлдэ хүнгэн автомобил[illegible] таһагдэ хуушанай [illegible] модельнууд шэнэлэг[illegible] юм. Ленинскэ комсомол[illegible] нэрэмжэтэ Москвагай авто[illegible] вод «Москвич-2140» [illegible] машинын шэнэ модель [illegible] вейерээ табиба. Тольят[illegible] ВАЗ-2161 «Нива» [illegible] һайханаар тааруу [illegible] бүтээгдэйшэн. Ямаршье [illegible] дэ һаатахагүй машина [illegible] гагдадаг болохо. Һалбари[illegible] та һайжаруулагдаһан [illegible] тельтэй, ВАЗ-2106 [illegible] үшөө нэгэ модели[illegible] маш[illegible] гаргагдаха юм. Табан [illegible] дүүрэтэр олониитэдэ [illegible] дадаг ВАЗ-2101 гэжэ [illegible] мобиль ехээр хүбилэг[illegible] байха гэжэ хүлеэгдэнэ. [illegible] порожецуудай бүтээлгэ [illegible] моринной хүсэтэй [illegible] тэй машина бии бол[illegible] ГАЗ-24 «Волга» баһал [illegible] болгон хубилгагдаха [illegible]

— Танай һалбариин пр[illegible] дукциие гадаадада гарга[illegible] арга боломжонууд ямар [illegible] шэб?

— Манай автомобиль[illegible] техникые шанар ба [illegible] дэтэ тамсалдэ бүлэхэ [illegible] боломжонуудые һайжар[illegible] гэ хадаа гадаанай газар[illegible] бүри ехээр гаргаха [illegible] арга нүхэсэл бии болгоно. Со[illegible] вет автомобильнуудай [illegible] хүндэ ургаа. Үнгэрһэн таб[illegible] жэлдэ хүнгэн машин[illegible] дые гадаадада гаргалга [illegible] шэнь 2,9 дахин ехэ бол[illegible] Эдэ бараанай арилжа[illegible] протоколнуудаар арбадах[illegible] табан жэлдэ ашаанай маш[illegible] нануудые гадаадада гарга[illegible] га — 143, хүнгэн авто[illegible] бильнуудые — 168 проц[illegible] тээр дээшэлүүлхэ гэжэ [illegible] раалагданхай.

Олохон совет автомоб[illegible] нууд капиталис [illegible] худалдагдана. Тиигэж[illegible] Үнгэрһэн жэлнүүдтэ [illegible] СЭВ-эй гэшүүн гүрэнүүд[illegible] лон Югослави гол [illegible] маанадтай худалдаа [illegible] хэхэ юм.

— Эдэ гүрэнүүдтэй хар[illegible] сан холбоон тухай юу [illegible] хэ байнабта?

— Энэ гүрэнүүдтэ [illegible] ашаанай болон хүнгэн авто[illegible] мобильнуудые, автобус, [illegible] цеп ба хахад прицепүүд[illegible] мотоциклнуудые, запас част[illegible] нуудые болон бусад хэрэг[illegible] сэлнүүдые худалдаж бай[illegible] бди. Эгээтэй залга Чех[illegible] словакиһаа «Татра» гэ[illegible] автомобильнуудые, Венгр[illegible] һээ «Икарус» гэжэ автобу[illegible] суудые, Болгариһаа автом[illegible] грузчигуудые болон тэд[illegible] тэй бэшэшье хэрэгсэлнүүд[illegible] абаха байнабди.

«Жигули» автомобиль б[illegible] тээлгэдэ хэрэгтэй эд хэ[illegible] дые Болгари, Венгри, ГДР, Польшо, Чехословаки бол[illegible] Югослави гаргаха юм. Эн[illegible] бүхы гүрэнүүд КамАЗ з[illegible] водто хэрэгтэй хэрэгсэлнүү[illegible] дые баһал үгэжэ эхилээ.

Социалис гүрэнүүдтэй [illegible] хинүүдтэй эрдэм техни[illegible] талаар харилсаа холбо[illegible] хоёр талынхишье, мүн [illegible] олон талынхишье үргэдх[illegible] бэелүүлэгдэнэ. Энэмнай [illegible] түрүүн автомобиль бүтээл[illegible] гын ба үйлэдбэриин техно[illegible] гиин хүгжэлтын талаар х[illegible] рилсаа холбоон болоно. Б[illegible] шэнье олон асуудалнууд[illegible] харилсаа холбоон таатайгаа[illegible] хой.

Дмитрий САСОРОВ.
(АПН)

ЭХЭ ЭСЭГЫН ЖЭШЭЭГЭЭР

Эхэ эсэгын, аха эгэшэнэрэй үльгэр жэшээ залуу үетэнэй ажабайдалайнгаа зам шэлэхэдэнь горитой удха шанартай байдаг. Тиимэһээ олонхи ушарта һая һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагад эхэ эсэгынгээ, аха эгэшэнэрэйнгээ мэргэжэл шудалжа, үе залгамжалһан хүдэлмэришэ бүлэнүүд али олон дайралдадаг гээшэ.

Энэ тон ехэ удха шанартай. Юуб гэхэдэ, иимэ бүлэнүүдтэ хүдэлмэришэ бүхэриг, түрүү үзэл бодолтой хүбүүд, басагад хүмүүжэн гарадаг. Тэдэнэр ёһотой хүдэлмэришэд боложо, обществодоо ашатай туһатай ехэ юумэ хэжэ шадаха байһаниинь эли. Тиимэһээ үе залгамжалһан хүдэлмэришэ бүлэнүүд бүри олошорог лэ гэхээр байнал даа.

Улаан-Үдын шэлэй заводто иимэ бүлэнүүд һаяла олон. Ивановтон, Котовтон, Барышниковтан, Ковригатан түс заводто үнинһөө хойшо ажаллана. Үхибүүдынь бултадаа түс предприятида хүдэлдэг заншалтай. Онсолходо, һургуулияа дүүргэмсээрээ ерэдэг юм. Нэгэ хэдэн жэл соо хүдэлөөд, саашаа һурадаг, мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлдэг байна.

Нэн түрүүн Александр Никифорович, Зинаида Ивановна Ивановтоной бүлэ тухай хөөрэхэ дуран хүрэнэ. 1940 оной зун Зинаида Ивановна шэлэй заводто хүдэлхэеэ ерэһэн юм. Тэрэ машинно-ванна цехтэ шэл отологшоор ажалладаг һэн. Харин Александр Никифорович Совет Армида алба хэжэ дүүргэһэнэйнгээ һүүлдэ баһа шэлэй заводто ерэжэ, слесариин мэргэжэл шудалһан байна. Тиихэдээ шэл өөдэнь татан хабтайлгадаг машинные, шэл хайлуулдаг пеэшэнүүдые нарниваар шэнжэлэн үзэжэ, һайнаар мэдэхэ, торгиһогүйгөөр заһабарижа, тон эрхимээр хүдэлгэдэг болоһон юм.

60-аад онуудай һүүл багаар шэл отолхо оньһоорууламал түхеэрэлгэнүүд бии боложо, шэл отологшодой хүндэ хүшэр ажал үгы болоһон байгаа. Тиихэдэнь Александр Никифоровичые эдэ машинануудые заһабарилагшаар, удаань мастераар табяа һэн. Хаанашье ажаллахадаа, тэрэ тон һайнаар хүдэлжэ, олоной найшаал, магтаалда хүртэһэн лэ байдаг бэлэй.

Эбтэй эетэй энэ бүлын удаадахи бүлэг — үе залгамжалһан хүдэлмэришэд удангүй ургаа. 1960 ондо Ивановтоной ехэ хүбүүн, Александр Александрович хүдэлхэеэ ерэһэн юм. Шалгаха, хэмжэхэ приборнуудай, автоматикын цехтэ тэрэниие слесареэр элсүүлээ. Арбан класс дүүргэһэн энэ хүбүүниинь электротехникэ, электроникодо тон дуратай байһан тула шэлэһэн мэргэжэлээ һайнаар шудалжа, түрүүшүүлэй тоодо оролсодог болобо.

Тиигэхэ зуураа эрдэм мэдэсынгээ ехээр дутадагыень ойлгодог болоһон байна. Эхэ эсэгэтээ зүбшөөд, индустриальна техникумдэ үдэшэндөө һураха шиидхэбэри абаһан, техникумээ амжалтатайгаар дүүргэһэн юм. Тиигээд түрэл цехтээ мастераар, удаань бүтылхэ хэдэг цехэй инженер-технологоор ажаллана.

Ямар зохид гээшэб! Һургуули дүүргэмсээрээ хүдэлмэришэдэй коллектив соо хүмүүжэһэн Александр Александрович үйлэдбэриин ёһотой хүтэлбэрилэгшэ болон хүмүүжэө гээшэл.

Эсэгэ, эхэ, ахынгаа жэшээгээр Ивановтоной бага хүбүүн Анатолий Александрович заводто ерэжэ, газо-электро-гагнууршанай мэргэжэл шэлэһэн, амжалтатай һайнаар хүдэлжэ эхилһэн байха юм. Гадна угайнгаа татасаар юм гү, али болигэрээ юм гү — слесариин мэргэжэл баһал шудалалсаа. Тиимэһээ гагнуур хэхынгээ хажуугаар ямаршье орео слесарьна хүдэлмэри хэжэ шадаха гээд коллектив соогоо суурхадаг.

Иигээд байхадаа, үе залгамжалһан Ивановтоной хүдэлмэришэ бүлэдэ инженер, мастер, юрын хүдэлмэришэд бии. Эдэнэр бултадаа хамта 70 жэл соо шэлэй заводто ажаллажа байна.

Харин Котовтоной бүлэ 120 жэл соо түрэл заводгоо хүдэлнэ. Гадна энэ айлай хүрьгэн, бэринь баһал шэлшэнэй мэргэжэл шэлэһэн байна. Ажалша бүлын үльгэр жэшээ нүлөөлхын тон ехэ удха шанартай байнал даа. Слесарьнууд, токарьнууд, мастернууд, бухгалтер, шалгаха, хэмжэхэ приборнуудые хангагшад... Иимэ шухала хэрэгтэй мэргэжэлтэд Котовтоной үе залгамжалһан хүдэлмэришэ бүлын бүридэлдэ ородог юм.

Заһабарилга-барилгын цехэй начальник Н. А. Ковригын бүлэ бултадаа заводто хүдэлнэ. Һамганиинь машинно-ванна цехэй мастер. Хүбүүниинь шэл өөдэнь татан хабтайлгадаг машинын бортовой. Тэрэнэй һамган заводой столоводо эдеэ шанагша. Эдэнэр бултадаа дүн хамта 40 гаран жэл соо түрэл предприятидаа ажаллана.

Үе залгамжалһан хүдэлмэришэ бүлэнүүд... Эдэ хүнүүд шэлэй заводой коллективэй эшэ үндэһэн, шэнжэ шарайень тодоруулха хүсэн мүн гэбэл алдуу болохогүй гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, иимэ бүлэнүүдэй олоншорхо бүри кадрнуудай һэлгэсэ доошолно, хүдэлмэришэдэй харюусалга дээшэлнэ, журам һайжарна. Иимэ бүлэнүүдтэ хүмүүжэһэн хүбүүд, басагад хүдэлмэришэн хүнэй нэрэ хүндые хухалгагүйгөөр ажаллахые ходо оролдоно. Хара багаһаа хойшо энэ бодолые шуһандаа шэнгээн ургана ха юм.

Гадна эдэнэр ямаршье хүшэр хүндэ сагай тохёолдоо һаань, тэдэниие дабаха хүсэ шадалтай, эрмэлзэл, хүсэлтэй байдаг шуу. Сэхыень хэлэхэдэ, заримашуул бэрхэшээлтэй ушархалза, тэсэнгүйгөөр сухаришадаг лэ даа.

Ямар тиимэ онсо юумэ тэмдэглэхээр гээшэб? Хараад үзэхэдэ, эдэ бүлэнүүдтэ хүмүүжэһэн хүбүүд, басагад һургуулияа дүүргэмсээрээ юрын хүдэлмэришэдөөр ажаллажа эхилдэг байна. Энэ хадаа тон шухала. Ажалай ольһото охи мэдэрһэн хүн саашанхи харгы замдаа сэхэ сэбэр, гол шэглэлтэйгээр алхалдаг, шадаал һаа, ехэ туһа обществодоо асархые оролдодог ха юм.

Ивановтон, Котовтон, Ковригатан, Барышниковтан бултадаа даажа байһан гол ажалаа һайнаар хэхэһээ гадна, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээлхэдэ, А. Н. Иванов цехэйнгээ профсоюзай комитедэй түрүүлэгшээр, районно Советэй депутадаар һунгагданхай. Н. А. Ковригэ профсоюзай заводкомой гэшүүн, гэр байрын, ажаһуудалай сан үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ юм.

Иигэжэ үхибүүдынгөө эхэ, эсэгынь [illegible] ажалдаа, ниитын хүдэлмэридэ тон харюусалгатайгаар хандадаг байхаар хүмүүжэнэ. Иимэ бүлэнүүд хадаа шэлэй заводой коллективэй түшэглэхэ гол хүсэнүүдэй нэгэн болонхой. Юуб гэхэдэ, предприятида ажаллажа байһан түс бүлэнүүдэй гэшүүд түрэл заводтоо [illegible] ехэ байна, коллективэйнь уйда ушардаг элдэб бэрхэшээлнүүдые нэрэтэй түрэлтэй хэр дабажа, энээнһээ [illegible] ажалһаа гаража ошохые һэдэдэг зондо һайн нүлөө үзүүлнэ ха юм.

Үе залгамжалһан хүдэлмэришэ бүлэнүүд [illegible] тэдыгээр [illegible]. Тиихэдээ иимэ бүлэнүүдтэ анхаралтайгаар хандажа, тэдэнэй үльгэр жэшээ дээрэ хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ ёһотой гэжэ хэлэхээр. Юуб гэхэдэ, хүдэлмэришэн ангиин түүхэ абаад харахада, эхэ эсэгын, аха эгэшэнэрэй үльгэр жэшээ дээрэ залуушуулые хүмүүжүүлгэ ходоло [illegible] ехэтэй байһан байна бшуу.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

Арадай Хиналта

АРАДАЙ ХИНАГШАДАЙ ЭДЭБХИ, ҮҮСХЭЛ ДЭЭШЭЛНЭ

Республикадамнай арадай хиналтын бүлэг болон постнуудай ээлжээтэ тоосоон ба һунгалта боложо дүүрэбэ. Арадай хиналтын органуудай ажал хүдэлмэри саашадань һайжаруулха талаар КПСС-эй XXV съездын табиһан зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэ үнгэрөөшэ суглаанууд дээрэ гол анхарал табигдаа.

Арадай хиналтын органуудай тоосоото һунгалтын суглаа үнгэргэхэ хэрэгтэ партийна, советскэ организацинууд, хэблэл, радио болон телевидени ехэ туһа хүргөө. Тиимэһээ тэрэ суглаанууд политическэ дээдын хэмжээндэ, ажалшадай үргэн хабаадалгатайгаар үнгэрөө. Тоосоото һунгалтын суглаануудта 193,2 мянган ажалшад хабаадажа, 12,5 мянган хүдэлмэришэд, колхознигууд, мэргэжэлтэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, болон алба хаагшад үгэ хэлээ.

Хиналтын бүлэг болон постнуудай гэшүүдээр ажалшад коллективэйнгээ эгээл түрүү, найдабаритай түлөөлэгшэдые, парти болон правительствын гаргаһан Директивэнүүдэй, түсэб, уялгануудай дүүргэлтые шалгажа, хинажа шадаха хүнүүдые һунгаһан байна. Республикадамнай арадай 29 мянган хинагшад тоологдоно. Тэдэнэй 35 процент эхэнэрнүүд, 14720 хүдэлмэришэд, 2709 колхозник, 1022 инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, алба хаагшад, пенсионернүүд болон студентнэр. Арадай хинагшадай бүлэг болон постнуудай гэшүүдээр һунгагдагшадай дунда 8830 коммунист, 3027 комсомолшууд, нютагай Соведүүдэй, Буряадай АССР-эй, РСФСР-эй, СССР-эй Верховно Соведүүдэй депутадууд болон бусад түрүү, нэрэтэй түрэтэй хүнүүд бии.

Партийна, советскэ болон ажахын организацинуудта, предприяти, колхоз, совхозуудта болон эмхи зургаануудта, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ партиингаа XXV съездээр табигдаһан зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэнь арадай хиналтын бүлэг болон постнууд ехэхэн туһа хүргэнэ гэжэ тоосоото һунгалтын суглаан болон конференцинүүд дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Арадай хинагшад арбадахи табан жэлэй түсэб дүүргэхэ талаар коллектив бүхэндэ байгаа арга боломжонуудые элирүүлнэ, продукциин шанар һайжаруулхын түлөө оролдоно, арадай журам бэхижүүлхын, ажалшадай ажал дээрэхи, гэртэхи байдал һайжаруулхын түлөө тэмсэнэ. Суглаан, конференцинүүд дээрэ 300 гаран арадай хинагшад КПСС-эй райком, аймгүйсэдкомуудай болон парткомуудай Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа. Энэ хадаа арадай хинагшадай хэпэн ажалай үндэр сэгнэлтэ болоно.

Улаан-Үдын судна бүтээдэг, «Теплоприбор» заводуудай, Буряадай мебель болон модо болбосоруулдаг комбинадай конференци дээрэ арадай хиналтын бүлэгүүд продукци ехээр гаргаха талаар хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые элирүүлхын, түрүү дүй дүршэл, оньһон техникэ нэбтэрүүлхын түлөө шангаар оролдоно гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Продукциин шанар һайжаруулха талаар арадай хинагшад нилээд юумэ хэнэ гэжэ локомотиввагон заһабарилгын, Тимлюйн асбоцементын заводуудай, Онохойн модоной комбинадай коллективүүдэй суглаанууд дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд тэдэниие магтаба.

Түнхэнэй аймагай Ленинэй, Бэшүүрэй аймагай Калининай, Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай правлени болон партийна организациин ажал хүдэлмэридэ арадай хиналтын бүлэг ба постнууд ехэ туһа хүргэжэ байдаг юм. Тус ажахынуудай газар тарялангай ургаса дээшэлүүлхэ, ниитын малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмэ ехээр абаха, гүрэндэ хүдөө ажахын продукци худалдаха, колхозуудай олзо доход ехэ болгохо талаар хараалагдаһан түсэб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ арадай хинагшадай үүргэ бага бэшэ байгаа гэжэ тэндэхи тоосоото һунгалтын суглаанууд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Гэхэтэй хамта зарим тээ арадай хиналтын бүлэг болон постнууд һулаар, эдэбхи, үүсхэл багатайгаар хүдэлнэ гэжэ тоосоото һунгалтын суглаан болон конференцинүүд дээрэ элирбэ. Сэлэнгын, Захааминай, Хэжэнгын болон бусад аймагуудай зарим колхоз, совхозуудай арадай хиналтын бүлэг болон постнууд хүдөө ажахын продукци ехээр, шанар һайнтайгаар абаха, газар, техникэ болон байгаалиин баялигые зүбөөр хэрэглэхэ, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, ажал эмхидхэхэ, тэрэнэй түлөөһэ гүримшүүлхэ асуудалда анхаралаа һайса хандуулнагүй.

Улаан-Үдэ хотын, Загарайн, Кабанскын аймагуудай барилгын зарим организацинуудай арадай хиналтын бүлэг болон постнууд баригдажа байһан объектнүүдэй саг болзортоо, һайн шанартайгаар ашаглалгада үгтэхын, ажалай журам бэхижүүлхын, барилгын материалнуудые арьбалхын, техникэ үндэр оүтээсэтэйгээр хэрэглэхын түлөө мүртэй һайнаар оролдоногүй. Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха, медицинскэ, транспортын, хэлхээ холбооной эмхи зургаануудтахи арадай хиналтын бүлэг болон постнууд промышленна предприяти, организацинуудайхида орходоо һулаар хүдэлнэ гэжэ тоосоото һунгалтын суглаанууд харуулаа.

Тоосоото һунгалтын суглаануудай һүүлээр шэнээр һунгагдаһан бүлэг болон постнууд ажал хүдэлмэреэ эршэтэн һайнаар ябуулжа эхилбэ. Партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые, тоосоото һунгалтын суглаанууд дээрэ ажалшадай табиһан эрилтэнүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула партийна, советскэ организацинууд тэдэниие һайнаар хүтэлбэрилхэ, үдэр бүри туһалжа, анхаралаа табижа байха зорилготой.

П. ГРИГОРЬЕВ,
республикын арадай хиналтын комитедэй эмхидхэлэй таһагые даагша.

НЭГЭШЬЕ ҮДЭР УДААРЖА БОЛОХОГҮЙ

«1976 ондо таряа хуряалгые, хүдөө ажахын продуктнууд болон тэжээл бэлэдхэлгые хангаха нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые хүтэлбэри болгон Түнхэнэй аймагай арадай хинагшад хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэй хамта колхоз, совхозуудаар ябажа, тэдэнэй үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэр бэлдэжэ байһаниие шалгажа үзэбэ.

Энэ жэлдэ Түнхэнэй совхозой хүдэлмэришэд, «Сибиряк» болон «Восточные Саяны» колхозуудай гэшүүд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд ниитынгээ адууһа малда тэжээл бэлэдхэхэ асуудалда харюусалгатайгаар хандаа. Тэдэнэр тэжээл бэлдэлгэ дээрэ хүдэлхэ техникэ саг болзортонь заһаа, звено, агрегат бүхэниие хүдэлмэрилэгшэдээр хангаа. Түнхэнэй совхоз тэжээл бэлэдхэлгэдээ орон...

Гэхэтэй хамта, зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ниитын малые гүйсэд хүрэхэ тэжээлээр хангаха асуудалда гол анхаралаа табяагүй, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри эхилээгүй, удааруулжа байна. Энэ талаар ехэ дутуу дунданууд Ленинэй нэрэмжэтэ, «Маяк» колхозуудта, Саянай совхоздо элирүүлэгдээ.

Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үбһэ тэжээл бэлэдхэл дээрэ хэрэглэгдэхэ техникэ мүнөөшье болотор заһагдажа дүүргэгдээгүй байшоо. Тракторта шагталагдаха 16 косилкын миил 6-ниинь бэлэн болонхой, 10-ниинь заһагдажа байна. 32 морин тармуурай 10-дань баһал заһабари хэрэгтэй. Колхоз тракторна 8 тармууртай, үбһэ багсалха 3 түхеэрэлгэтэй юм. Тэдэнэй нэгэниинщье мүнөө хүдэлхөөр бэлэн болгогдоогүй.

Аймагай арадай хиналтын комитет элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууды дары түргөөр усадхаад, нэгэшье үдэр удааруулангүй үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ орохо даабари шалгалтада абтаһан ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба.

С ЦЫДЕЕВ,
Түнхэнэй аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

«САГААН АЛТАНАЙ» ШАНАРЫЕ ШАЛГАНАБДИ

Манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз энэ жэл 19.700 толгой хониной ноохо хайшалха юм. Нэгэдэхи, гурбадахи отделениинүүдэй 33 отарын хониной ноохон түбэй пунктда хайшалагдаха ёһотой. Эдэнэй 22,6 мянган хонин үбэлэйнгөө «нэхэhaa» һалаха болоно.

Хони хайшалалгаяа июниин 30-да эхилээбди. Түрүүшээ ямар дутагдал талаар дутагдалнууд үзэгдөө һэн. ...һаядаа сэхэ замда орохон хэбэртэй. Гэбэшье, хүнүүд дуталдана. Энэ ...холгдоһон 70 электромашинын 50-ниинь дунда зэргээр ажаллана. Заримань эбдэрнэ, арба шахуу машинануудта хайшалагшад хүртэнэгүй. Хуушан хайшалагшад үсөөн, залуушуул тусгаар һургагданагүй. Хэрбээ июлиин 1-һээ ноохо хайшалалгаяа эхилээ һэмди гэжэ геолохо болоо haa, долоон хоногой туршада 14 отарын хонидые гэхэ гү, али 9.727 толгой хайшалһан байнабди. Ноохо хайшалалган дээрэ арадай хинагшад шанар шалгаха талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ. Отара бүхэнэй хонидһоо хэды шэнээн, ямар шанартай ноохон хайшалагданаб гэжэ шалганабди. Илангаяа хайшалагшадай хүдэлмэридэ онсо анхарал габигдана. Ноохо дабхар хайшалха, хониной бэедэ ноохо үлөөхэ, ноохо шорой шохойтой хүдхаха ябадал һэргылгээр шанга хүдэлмэри хэнэбди. Хэрбээ хонин бүридэ дунда зэргээр 50 грамм ноохон үлөөгдөө haa, колхознай 9 мянга гаран түхэригэй гарзада орохо. Энэ мүнгөөр хүдөө ажахын хэды машина абаха аргаа алдана бди гэһэн жэшээтэй плакадууд гаргагдана.

Хайшалагша бүхэн хиргүүлһэн хонидоо оруулха өөрын таһалга хашаатай юм. Нэгэ отарын хонидые хайшалжа дүүргэтэрнь, бидэнэр хайшалагша бүхэнэй хиргаһан хонидые нарнаар шалгажа, сэгнэлтэ үгэдэг байнабди.

«Эрхим», «һайн» гэһэн сэгнэлтэ абаашад шанда, магтаалда хүртэнэ. Хэды олон хони хайшалбашье, шанар муутайhaa шанда хүртэхэгүй болоно.

Түрүүшын 7 хоногой дүн хаража үзэхэдэ, ноохон хараалагдаһан түсэбһөө доогуур абтана. Хэрбээ хонин бүриһөө 2.910 грамм ноохо дунда зэргээр хайшалха түсэбтэй haa, арайхаа гэжэ 2.330 грамм хайшалнабди. Ихэлээрээ хонин бүриһөө ноохо хайшалха түсэбые дүүргэхын тула хайшалагдаагүй үлэһэн хонидойнгоо ноохые тон нарниаар, шанартайгаар хайшалха шухала болоно. Энээнэй тула манай арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүд пунктнуудта хубаарилагдан табигданхай.

Арадай хинагшад К. А. Югова, В. С. Чагдуров, В. Д. Чойнзонов, В. Н. Санданов болон бусад ноохо хайшалалгын шанарые тон нарниаар шалгана. Эдэнэй заримань оохэдоо хони хайшалалсаха зуураа, хажуудахи нүхэдэйнгөө хүдэлмэриин шанарые шалгана.

Арадай хиналтын хёрхо хараса доро ажаллажа байһан һуубагшад Д-С. Норбоева, С. Цырендоржиев гэгшэд үдэр бүри 30—40 толгой хонидые хиргана.

Арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ гүрэндөө шанартай ноохо худалдаха, түсэб ба социалис уялгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ хэрэгтэ туһалжа, КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ сэхэ хабаадалсана.

Д. ДОМБОЕВ.
Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ.

ОЛООРОО ХАБААДАНА

Байгша оной 6 һарын туршада «Электромашина» заводой арадай хинагшад арба гаран шалгалта үнгэргэһэн байна.

Шэнэ оньһон техникэ тодхохо, материал алмила тухай олон асуудалнуудые арадай зөөри хиналтагшад шалгахадаа, зохихо хэмжээнүүдые дары ибаха гэһэн дурадхал заводой хүтэлбэрилэгшэдэй урда табидаг.

Бүтээн гаргаһан продукциин шанар шалгаха хүдэлмэридэ кран бүтээн гаргадаг цехэй слесарь Константин Иванович Кузнецов, электромеханическа цехэй технолог Эдуард Савельевич Саганов, коммунальна таһагай слесарь Федул Моисеевич Гребенщиков, заводой электролабораториие даагша Георгий Иванович Бобырь, хангалгын таһагай экономист Зоя Александровна Щербакова болон бусад илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. И. Бобырь, З. А. Щербакова гэгшэд шалгалтын дүн гаргажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото

ЗОХИХО ТУҺАЛАМЖА ХЭРЭГТЭЙ

Баргажанай аймагай колхоз, совхозуудта бии байһан ...үүриин газарай талмайн ...процентнь уһалууриин, ...өө ажахыда хэрэглэгдэгазаран 2.9 процентнь ...аг байһанаа хатаагдаа.

Юһэдэхи табан жэлэй ...ада мелиорациин хүдэлмэридэ хамта дээрээ 2 ...лион 293 мянган түхэригэй гүрэнэй мүнгэн гаргагдаа. Тэрэ тоодо бии ... уһалууриин газар ...рнь хубилгаха хэрэгтэ 556 мянган түхэриг, намаг газар хатаалгада 526 мянган түхэриг, олон жэлэй бэлшээри һайжаруулгада 435 мянган түхэриг гаргашалаа.

Аймагай ажахынууд уһалагдадаг газарые ашаглаха хэрэгтэ энэ жэлдэ нилээд һайнаар хандадаг болонхой. Газарай үрэжэл һайжаруулха 6 отряд хүдэлнэ. Сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ 25 звено 5400 гектар газар, куузину һуулгаһан 6 звено 70 га, кукуруза ургуулха 17 звено 3141 гектар харууһална. Гадна хартаабхашадай 5 звено, овощ таригшадай 1 звено хүдэлнэ.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын хабар уһалагдадаг газарай талмай дээрэ горитой хэмжээнэй наг шэбхэ, минеральна тэжээл үгтөө.

Аймагай колхоз, совхозуудта уһалуурниин газарай горитой талмай гараар уһалагдана, 420 гектар газар дээрэ уһа сүршэдэг түхеэрэлгэнүүд хүдэлгэгдэнэ.

Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудта гүрэнэй уһалууриин ажахы доторой 17 нүбаг ханааб хүдэлжэ үргэлжэлһөөр. Уһалууриин нүбаг ханаабуудай техническэ талысань шалгаха тусхай участок бии болоо.

Уһалууриин һубаг ханаабуудые заһабарилха тусхай эмхи аймагта бии болгогдонхой. Оньһожоруулагдамал нүүдэл энэ колонно «Росремводстрой» трестдэ мэдэлтэй байха.

Аймагай арадай хинагшад ажахынуудаар ябажа уһалууриин түхеэрэлгэнүүдэй хэр зүбөөр хэрэглэгдэдэгые шалгаа. Тиихэдэ нилээд дутагдалнуудые элирүүлээ. Зарим колхоз, совхозуудта бии байһан уһалууриин һубаг ханаабууд хуушаржа, муудашанхай байба. Эдэ һубаг ханаабуудые һайжаруулхын тула аймагай ажахынууд жэл бүри тон бага мүнгэ һомолно, республикын Хүдөө ажахын министерство тэдэндэ зохихо туһаламжа үгэнэгүй.

В. ФИЛОНОВ.
Баргажанай аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

ҮРИТЭЙ БАЙНХААР...

Ажалшадай үдэр бүри ургажа байгаа эрилтые бүри һайнаар хангаха зорилготойгоор хэдэн жэлэй урда тээ парти, правительство промышленна эд бараа зээлэр (кредидээр), мүнгыень һубарюулан түлэхөөр худалдаха гурим байгуулаа юм. Энэ хадаа худалдан абаһан хүндэшье, гүрэндэшье таатай зохид худалдаа наймаан гээшэ. Абаһан эд бараанайнгаа сэнгые хэды саг соо түлэхэ болзороо худалдан абагша өөрөө тогтоодог юм. Тиихэдээ тэрэнь хоёр жэлһээ үлүү байха ёһогүй. Зээлэр эд бараа худалдан абагшадан тоо мүнөө тон олон болонхой. Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудһаа зээлэр абаһан эд бараанай мүнгэ саг болзортонь түлэхэ гээшэ тон шухала. Тиигээгүй haa, гүрэнэй экономикодо тойбо татагдажа болохо.

Эд бараа зээлэр абаһан хүндэ справка үгэһэн предприяти, организацы болон эмхи зургаануудай бухгалтери салин хүлһэнһөөнь дараад, магазинда оруулха ёһотой. Тиимэһээ зээлэр абгаһан эд бараанай мүнгэнэй магазинда саг болзортоо оролгые бухгалтернууд нарииаар шалгажа, хинажа байха зорилготой.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1965 оной мартын 9-дэ энэ асуудалаар гаргаһан тогтоолой зарим предприяти болон организацинуудта ямараар дүүргэгдэжэ байһые Улаан-Үдын Советскэ районой арадай хиналтын комитет республикын худалдаа наймаанай министерствын түлөөлэгшэдтэй хамта шалгажа үзэбэ. Тиихэдээ тэдэнэр зарим тээ тус тогтоолой хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байһые, зээлэр эд бараа абаха справка үгэхэ дүримэй бүдүүлигээр эбдэгдэдэг ушарнуудые элирүүлбэ.

Предприяти, организаци болон эмхи зургаануудай зарим главна ба ахамад бухгалтернууд түрүүшын справкаар абаһан эд бараанайнгаа мүнгэ түлэжэ дүүргээгүй байһан хүндэ, хоёрдохёо справка үгэдэг ушарнууд дайралдаба. Тэдэнэй ниитын зөөридэ харюусалгагүйгөөр, хайша хэрэгээр хандадаг дээрэһээ гүрэндэ ехэ хохидол хэгдэнэ. Энэ жэлэй майн нэгэнэй байдалаар ганса Улаан-Үдын горпромторгдо, спорторгдо болон универмагта зээлэр худалдаһан эд бараанай 75 мянган түхэриг мүнгэнэй саг болзортоо гүрэндэ ороогүй байһые арадай хиналтын комитет элирүүлээ.

Эндэ нимэ жэшээнүүдые дурдажа болохо. «Баргажан» ресторанай санитарча врач В. А. Еремeнко 1975 оной сентябриин 18-да справка абаад, дүрбэ һарын туршада һара бүхэндэ 43 түхэриг түлэхөөр эд бараа абаа юм. Тэрэнээ гүйсэд түлэжэ дүүргээгүй байгаад, декабриин 11-дэ хоердохи справка бухгалтериһээ абаад, дахин юумэ абаһан байна. Магазинуудта 75 түхэриг үритэй байгаашье haa, В. А. Еремeнко 1976 оной февралиин 12-то гурбадахяа справка абаһан байха юм.

Тус ресторанай ахамад бухгалтер Т. А. Попова үнгэрөөшэ жэлэй апрелиин 7-до горпромторгын нэгэдэхи магазинһаа эд бараа зээлэр абаха справка абаа юм. Тиигээд тэрээгээрээ 625 түхэригэй эд бараа абаха байһан аад, 170 түхэригэй юумэ абаад, бэшэ 455 түхэригынь мүнгоэрэнь абажархиһан байгаа. Һарадаа 50 түхэриг оруулжа, 10 һарын туршада гүрэнһөө абаһан үриеэ түлэхэ байгаад, дүрбэ һарын туршада нэгэшье мүнгэ оруулаагүй.

Магазинһаа зээлэр абаһан эд бараанайнгаа мүнгэ саг болзортонь түлэхэгүйһөө гадна, Т. А. Попова үриеэ гүрэнэй мүнгөөр түлэжэ эхилээ. 1977 оной сентябрь, октябрь һарануудта тэрэ өөрынгөө үри хаахын тула ресторанай 200 түхэриг мүнгэ нэгэдэхи магазинда оруулһан байба. Тиихэ зуураа, өөрөө ресторанда нэгэшье мүнгэ үгөөгүй.

Эд бараа зээлэр худалдан абаха дүрим бүдүүлигээр эбдэһэн, тогтоогдоһон саг болзортоо гүрэнтэй тооцоогүй, даажа байһан тушаалаа буруугаар хэрэглэһэн Попова районой арадай хиналтын комитедэй шиидхэбэреэр ажалһаа сүлөөлэгдөө, магазинда оруулха мүнгөө хуулиин баалалтаар оруулаа.

Т. А. Попова ресторанайнгаа директор А. А. Ткачеватай хамта байгша оной февралиин 12-то сугтаа хүдэлдэг тоо бүридхэгшэ Л. Н. Грудининада магазинһаа эд бараа зээлэр абаха справка үгөө юм. Тэрэ справкаараа Грудинина 307 түхэригэй эд бараа абаа. Хойто үдэрынь хоёр хүтэлбэрилэгшэ тэрээндэ хоёрдохи справка үгэжэ, алар 700 түхэригэй юумэ абхуулаа. Тиихэдээ һарада 108 түхэриг салин хүлһэ абадаг хүдэлмэрилэгшэдөө 150 түхэриг абадаг гэжэ справка соогоо зорюута буруугаар бэшээ.

Геологическа экспедициин бухгалтеридэ буруу юумэнэй нилээд хэгдэжэ байһые шалгагшад элирүүлээ. Хүдэлмэрилэгшэ У. Ф. Стулевагай магазинһаа зээлэр эд бараа абаһанайнгаа түлөө 370 түхэриг үритэй байтарнь, тус организациин бухгалтери хоёрдохёо справка үгөө юм. Тэрэ справкаараа Стулева үшөө 300 түхэригэй эд бараа абаа. Экспедициин бухгалтери тэрэнэй салин хүлһэнһөө зээлэр абаһан эд бараанайнь сэнгые даража, магазинда оруулаагүй. Тэрэнэнигээ түлөө Стулева магазинда 84 түхэриг яла түлэхэ байгаад, түлөөгүй.

Иимэ дутуу дунданууд Буряадай барилгын управлениин бухгалтеридэ баһал элирүүлэгдэһэн байна. Тус управлениин главна бухгалтер П. Ф. Чеховский магазинһаа зээлэр эд бараа абаха гурим эбдэхэһээ гадна, өөрөө нилээд юумэ худхаһан, хуимаһан юм. Тэрэнэйнгээ түлөө П. Ф. Чеховский хамта хүдэлдэг бухгалтер Голендухина гэгшэтэй арадай хиналтын комитедэй зүгһөө шанга зэмэдэ хүртөө.

Зээлэр эд бараа абагшадай түлбэриин мүнгэ худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта саг болзортонь оруулдагые горпромторгын (директорынь Д. Д. Даширабданов), универмагай (директорынь А. Г. Манжуев) бухгалтери хинан шалганагүй гэжэ арадай хиналтын комитет тэмдэглээ.

М. ХАЛБАЕВ.
Советскэ районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

АЛИШЬЕ АСУУДАЛДА—ОНСО АНХАРАЛТАЙГААР

Арадай хинагшадай тоосоото һунгуулиин энэ жэлдэ үнгэргэгдэһэниинь мэдээжэ. Урдань хүдэлжэ байһан арадай хиналтын гэшүүд тоосоото үе соо хэһэн хүдэлмэри тушаагаа бүрин тоосоһон байна. Хэгдэһэн хүдэлмэриинь һайн тала тэмдэглэгдэһэн, дутуу дунданууднь элирүүлэгдээ. Эдэ бүхы тухайнь шэнээр һунгагдаһан арадай хинагшад тодорхойгоор соносоһон. Үзэгдэһэн дутагдалнуудыень дабтахагүй гэлсэһэн байнабди.

Шэнээр һунгагдаһан арадай хинагшад түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, эмхитэй һайнаар хүдэлжэ захалба. Арадай хиналтын гэшүүдээр 8 коммунист, 6 комсомолец, мэргэжэлтэд болон ажахын түрүүшүүл һунгагдаа. Тэдэнэй заримыень нэрлэхэдэш болоно. Эдэмнай хэдэ бэ гэхэдэ, ахалагша агроном А. Доржиев, унинэй механизатор М. Баннов, ахалагша хонишон Ц. Эрдынеев, пенсионер М. Фасхутдинов, инженер В. Бурбынов болон бусад. Хоёрдохёошье һунгагдаһан гэшүүд бии.

Эртэ хабар байхада, тарилгын үшөө эхилээгүйдэ, бэлэдхэлэй хүдэлмэриин хэр ябуулагдаһыень шалгажа үзөөд, нэгэдэхи отделенидэ 6 тракторай мууса заһабарилагдаһыень элирүүлээд, ахалагша инженер В. Эрдынеевтэ түргөөр усадхахые даалгагдаа һэн. Тоо бүридхэлшэдөө олоогүн байһыень ойлгуулаабди. Иигэжэ дутагдалнуудаа усадхаһанайнгаа ашаар хабарайнгаа тарилгые саг болзор соонь хэжэ дүүргээ һэмди.

Таряа тарилгын халуун хаһада арадай хинагшад мини байгаагүй. М. Фасхутдинов, Б. Аюшеев, А. Доржиев гэгшэдэй хоердохи отделенидэ тарилгын хэр шанартайгаар хэгдэһые шалгажа үзэхэдэнь, Саран гэжэ газарта 2 га таряанай полиие забһартуулһан байгаа бшуу. Тракторист А. Улзытуев эндэ зэмэтэй байшоо. Хаанан нарядыень барижа хожомдуулһан, дахин хахалжа тарихыень баадхаһан байха юм. Гадна Г. Норбоевой агрегат Ехэ-Хүл гэжэ газарта 4 гектар таряанай газар мүн лэ муугаар хахалжа, яла түлэһэн, донгодолго абаһан байха юм.

Нимэ хайхарамжагүй, хэһэн ажалдаа хайша хэрэгээр хандаха ябадалынь суг хүдэлдэг нүхэдтэнь дуулгагдадаг, ханын газетэдэ бэшэгдэдэг байха.

Таряанай ургасын бултайхада, үхэр мал тиишэдэ буляалдахаяа һанадаг. Малшадай зүгһөө һайн харууһан хэрэгтэй. Зарим нэгэ хойрогуудай гэмээр таряанай газар дээрэ малай орохо ушар үзэгдэдэг. Эндэ арадай хинагшадай хурса нюдэн яаха аргагүй хэрэгтэй болодог гээшэ. Тиимэһээ бидэнэршье һэргэлэн бандаг, ходо таряанай полинуудые эрьежэ үзэдэгбди.

Н. Мадыев, М. Фасхутдинов, А. Доржиев, А. Герасимов гэгшэдэй ээлжээтэ хиналтадаа гарахада, совхозой гурбадахи отделениин Холостон гэжэ газарай таряанай полидо хорин хоёр толгой үнеэн орошоод, амгалан тэнюун бэлшэжэ ябаа. Мал адуулагшад Д. Цыденова хаанаһаашьеб бии боложо, халаг хухы болоо. Адуулжа ябаһан үнеэдээ дураарнь табяад, заһжа ошоһон байгаа бшуу. Малай гэшхэһэн талмайе хэмжэжэ үзэхэдэ, 2 гектар болоо. Нүхэр Цыденовада шанга донгодолго үгтэжэ, совхоздо үзүүлэгдэһэн хохидолойнь түлөө яла түлүүлэгдэһэн байха юм.

Июнь һарын эхеэр нимэ нэгэ ушарал тохёолдоо. Хахад үдэр багта мал адуулагша А. Баннов, Н. Кошенев хоёр адуулжа ябаһан 136 толгой буруудаа дураарнь табижархёод, амгалан унтажа хэбтэхэ үедэнь нэгэдэхи отделениин Мухар-Сүхэ гэжэ газарай таряанай поли дээрэ малынь ороод ябаа. Эгээ энэ хирэндэнь арадай хинагшад хүрэжэ ерээ. Нойрһоо һэриһэн Баннов Кошенев хоёр зэмээ мэдэржэ, бушуу түргэн буруудаа поли дээрэһээ үлдэжэ гаргахын орондо, арадай хинагшадта үсэрэлдэһэн, хараал шэрээлэй үгэнүүдые хэлэһэн байна. Эдэ хоёр малшад урданшье зэмэдэ орoһон юм. Хамта 8 гектар таряанай газар гэшхүүлэгдэһэн байшоо. Баннов Кошенев хоёрой хэрэгтэ акт табигдаад, сомоной Соведэй сесси дээрэ хаража үзэхэ дурадхал оруулагдаа. Ойрын сагта тэдэ хоер тушаа шанга хэмжээн абтаха юм.

Нэгэдэхи отделенидэ иимэ ушар гүрүүшынхиеэ болоо бэшэ. Отделениие даагша А. Гармаевта, бригадир В. Бадмаевта, тоо бүридхэлшэ Г. Мункуевта энээн тухай-оло дахин хэлэгдэһэн байха. Теэд тэдэнэр тоомжогүн ябадал гаргаа. Тиимэһээ харюусалгаһаа эдэ нүхэд баһал зайсажа шадахагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Совхознай ноохо хайшалалгын томодхогдоһон хоёр пункттай юм. Эндэ тодхогдоһон 48 машина һайнаар хүдэлжэ байнхай. Эндэ 40 хүнэй байха хамтын байра бии юм. Хайшалагшад сүлөөтэй сагтаа улаан булан соогоо орожо, һүүлшын газетэ, журналнуудые уншадаг, шатар, даам наададаг, радио шагнадаг, телевизор харадаг байна.

Хайшалалгын хэр шанар һайнтайгаар ябажа байһыень арадай хинагшад шалгажа, үзэгдэһэн дутагдалнуудыень тэрэ доронь усадхана. Би өөрөө агрегадуудай түлөө харюусалгатай хүнби. Эбдэрбэлынь түргөөр заһуулхын түлөө оролдожо, машинкануудай даасатай байхын түлөө хурсадажа байдагби.

Эхин дээрээ хэжэ байһан хүдэлмэриин тухайгаа тобшо тэдыгээр хэлэхэдэ иимэ байна. Түрэл партиимнай XXV съездын табиһан түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэлсэхын түлөө совхозойнгоо хүдэлмэришэдэй хамсыгаа шуун оролдожо байхада, бидэнэр баһал эрмэлзэл гаргажа, али болохо дутагдалнуудтай эрид тэмсэнэбди. Саашадаа бүри һайнаар хүдэлхэ байһанаа мэдүүлнэбди.

М. ГАРМАЕВ
Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхозой арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ

Уласхоорондын шэнжэлэл

ШИИДХЭХЫ ТУЛАЛДААНУУДАЙ УРДА ТЭЭ

США-гай демократическа парти ноябриин 2-то президентые һунгалгын үеэр Сагаан байшангай эзэн болохын түлөө шиидхэхы тулалдаанда һүүлшынгээ бэлэдхэл хэжэ дүүргэбэ. Демократууд июлиин 12—15-да Нью-Йоркын «Мэдисон сквер-гарден» гэдэг спортивна зал дотор национальна съездээ үнгэргөө. Тиихэдээ президентын тушаалда орохо кандидадуудые дэбжүүлһэн, һунгалтын урда тээ баримталха программаяа баталһан байна.

Джорджи штадай губернатор байһан Дж. Картер гүйсэдхэхы засагай дээдэ тушаалай түлөө республиканецуудтай тэмсэлдэ демократическа партиие түлөөлхэ эрхэ туйлаба. Дж. Картер һунгуулиин кампанида хабаатай даб дээрэхи һаад тойбонуудые амжалгатайгаар дабаад, президентын тушаалай түлөө тэмсэхэ гансахан нюур боложо съездэ ерээ. Өөрынгөө хани — вице-президентын тушаалда орохо кандидат болгохо сенатор У. Мондейлые нэрлэбэ.

Дж. Картер һаяшаг лэ ороной политическэ ажал ябуулгада хабаадажа эхилһэн юм. Урда тээнь тэндэ губернатор байхадаа, гол түлэб Джорджи штадтаа мэдээжэ байгаа. Дж. Картер һунгалтын урда тээхи кампани ябуулхадаа, правительствын, Вашингтоной политическэ дээдэ зэргэтэдэй гадаадын ба дотоодын политикада, Вьетнамда эсэргүү гутамшаг дайнда, «уотергейтскэ» уршагта хэрэгтэ, ЦРУ-гай муухай ябуулгануудта олониитэ американецуудай гураа гутанхан, урмаа таһаранхай байһые шадамараар хэрэглээ.

Дж. Картер зоной үмэнэ үгэнүүдые хэлэхэдээ, олохон асуудалнуудаар намдуу хараа бодол баримталдаг ха гэһэн тобшолол хэхэ шалтагаан олгоһон байна. Энэнь демократическа партиин элдэб фракцинуудай зүгһөө тэрэниие дэмжэхэ ябадал хангаа. Тэдэнэй олоной һанал бодол гадаадын ба дотоодын политикын талаар съездын һайшааһан, һунгалтын урда тээхи партиин программа дотор найруулагдаһан байгаа.

Дурсагдааша документые зохёогшод шахардуу байдал һуларуулха политикые олон миллион американецуудай дэмжэдэг байһыень хараада абана. СССР-тэй харилсаагаа заһаруулжа үргэлжэлүүлхэ ябадал США-гай гадаадын политикын гол зорилгонуудай нэгэн болоно гээд соносхоно. Добтолхы стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха, ядерна зүришэлдөөнэй аюулые багадхажа болохоор бусад хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ документ доторнь мэдэрэгдэнэ.

Гэхэ зуура, тэрэ программа зохёогшод партиин «нэгэдэл» сахиха зорилгоор съездын урда тээхэнэ хархис бүлэглэлнүүдтэ хэдэ хэдэн буултануудые хэһэн байна.

Тэрээнһээ уламжалан, дайнда зорюулагдадаг асари ехэ гаргашануудые үлөөхэ, саашадаа буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал үргэдхэхэ хараа бодол саашадаа баримталан бэелүүлхэ зорилготой «хүйтэн дайнай» хараа бодолнууд ба «совет аюул» гэдэгэй бии байһан тухай шашалдаанууд һунгалтын урда тээхи программа дотор оронхой.

Программын дотоодын политическэ бүлэг тушаа хэлэбэл, ажалгүйдэлгэ, саарһан мүнгэнэй үнын уналга, үндэһэ яһа баримталан газаашалалга ба «американ байдалай түхэл шэнжэнүүд» гэхэ мэтэ мүнөө сагай Америкэдэхи хэсүү асуудалнуудые шиидхэхын тула оролдолго гаргахабди гэһэн балар найдуулгануудаар партиин хүтэлбэрилэгшэд хизаарлана.

Һайн хүсэлэнгүүд тухай ехэ найдуулга ба декларацинууд — США-гай буржуазна хоёр гол партиин һунгалтын урда тээхи бүхы программануудай таһаршагүй хубинь болодог юм.

АВСТРАЛИИН АЖАЛШАДАЙ ЭРИД ШИИДХЭБЭРИ

Июлиин 12-ой бүрхэг харалган үдэр хэдэн зуугаад мянган австралиинхид үйлсэнүүдтэ гараа. Австралиин түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ, бүгэдэ ниитын забастовко тиихэдэ боложо, эдээндэ эсэргүү правительствын зэрлиг добтолгые буруушаан тэмсэхын тула ажалшадай нягтаар жагсанхай байһые харуулаа. Экономическа кризисэй хүшэр хүндэ хойшолонгуудые улам ехэ боложо байгаа сэрэгэй гаргашануудые ажалшан арадта тохохо гэһэн баяшуулай һэдэлгэнүүдтэ эсэргүү буруушаалгын тэмдэг доро тэрэ забастовконь үнгэрбэ.

2,5 миллион үлүүтэй зоной хабаадаһан, 24 часай национальна забастовкоһоо уламжалан, сүүдхын турша соо промышленность ба транспорт хүдэлхэеэ болиһон, Австралиин портнуудай суднануудта ашаа тээхэ ба буулгаха хүдэлмэри зогсоһон байна. Олохон газетэнүүд гараагүй. Буһалгаалан бодогшодой эрилтэнүүдынь гол түлэб экономическа шэнжэтэйшье һаа, үнгэрэгшэ жэлэй декабрьда лейборис кабинедэй орондо ороһон либеральна ба аграрна партинуудай мүнөөнэй холимог правительствын дотоодын ба гадаадын политикада эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй байба.

Засаг гартаа абаһан консервативна партинууд лейбористнуудай засаглалгын жэлнүүдтэ ажалшадай олоһон туйлалтануудые удаа дараалан усадхаа. Профсоюзуудай эрхэ хаһаха ябуулганууд хэгдэжэ эхилээ. Үнгэрхэдөө, профсоюзуудай хүтэлбэрилхы органуудай һунгалтые засагай чиновнигуудай хиналтэ доро оруулха эрилтэ консерваторнууд табиһан байха юм.

Правительствын эдэ ябуулгануудай хажуугаар, сэрэгэй хэрэглэмжэдэ зорюулагдадаг гаргашануудые ехэ болгохо шухала гэһэн эрилтэнүүд табигдаһан байна. Индиин океанда «совет аюул» гэдэгэй тохёолдоһон ушараар тэдэнь тайлбарилагдадаг байба. «Хүйтэн дайнай» хараа бодолнуудые үндэһэ болгодог консервативна правительствын гадаадын политикын шэглэлынь Австралиин премьер-министр М. Фрейзерэй һаяхан Хитадта ошохынгоо урда тээ, мүн Пекин ошоод байхадаа хэлэһэн, Совет орондо харша шашалгануудһаа эли тодоор харагдаа.

Австралиин правительствын гадаадын политическэ ябуулгые түрүү үзэл бодолтой олониитэ эрид шангаар шүүмжэлиэ. Австралиин социалис партиин генеральна секретарь П. М. Саймон, партиин гүйсэдкомой гэшүүн У. Браун «Острэлиан» газетэдэ бэшэг гаргуулхадаа, Совет орондо харша М. Фрейзерэй мэдүүлгэнүүдтэ эрид харюу үгөөд, «совет аюул» тухай премьер-министрэй баталамжые ямаршье үндэһэ баримтагүй, Австралиин аша туһада хохидол ушаруулха ябуулга гэжэ нэрлээ. Советскэ Союзые хардаһан Фрейзерэй үгэнүүд, США-гай сэрэгэй томо баазын тогтоогдожо байгаа Диего-Гарсиа арал тушаа американ хараа түсэбүүдые тэрэнэй шууд дэмжэдэгынь Пекиндэ магтагдаа гэжэ Австралиин «Сидней морнинг геральд» газетэ бэшээ һэн.

«Тоһоной орондо пушка» гэдэг уряае хараа бодолойнгоо гол удха болгоһон мүнөөнэй правительствын хараа бодолые Австралиин ажалшад национальна стачкын үедэ буруушаагаад, шахардуу байдал һулаlруулха, бүхы оронуудтай харилсаа холбоо тогтоохо замдаа бусажа орохо эрилтэ табяа.

В. ЧУКСЕЕВ.
С. ФРОЛКИН.
(ТАСС).

Канадын Монреаль хотодохи олимпиин тосхон.

ТАСС-ай фотохронико.

ОЛИМПИИН НААДАН ЭХИЛЭЭ

МОНРЕАЛЬ. Июлиин 17-ной үдэр, Москвагай сагаар 22 часта Олимпиин зунай XXI наадаанай эхилһэндэ зорюулагдаһан баяр ёһолол болобо. Эндэ үдэрэй 15 часта фанфарай хонгёо абяан зэдэлжэ, заншалта баяр ёһолоной жагсаалда бэлэдхэл эхилбэ. Тиин Олимпиин наада эгээн түрүүлэн эхилһэн Грециин спортсменүүд наада нээжэ, трибунануудта сугларагшадай зүгһөө альга ташалгаар угтагдана.

Совет орон Олимпиин энэ наадан дээрэ эгээл олон спортсменүүдые асарһан байна. Тэдэнэй дунда ороноймнай эрхимэй эрхим гэгдэһэн олон тоото мэргэжэлтэй спортсменүүд бии...

Спортсменүүд хойно хойноһоо һубарилдан, трибуны урдуур үнгэрнэ. Манай ороной Гүрэнэй тугые классическа барилдаагаар дэлхэйн хоёр, Европын гурбан удаа чемпион болоһон Николай Бабошин үргэжэ ябаа.

Уласхоорондын Олимпиин комитедэй гэшүүдтэ, эмхидхэлэй комитедтэ, Олимпиин зунай XXI наадануудта хабаадаха хүнүүдтэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй эльгээһэн амаршалга манай ороной спортсменүүд, тренернүүдые Олимпиин нааданда шэнэ амжалта туйлахыень уряалба ха юм.

Спортсменүүдэй жагсаал дүүрэбэ. Олимпиин уласхоорондын комитедэй президент Лорд Килланин Олимпиин наадаанда хабаадагшадта хандан, амаршалгын үгэ хэлэбэ. Удаань Англиин хатан хаан Елизавета II Олимпиин зунай XXI наадые нээгдэһэн дээрэ тоолобо. Энээнэй удаа олон тоото хүгжэмшэдэй талмай дээрэ бии болоходо Олимпиин наадаанай Гимн гүйсэдхэгдэжэ, мүрысөөнэй туг үргэгдэбэ. Дүрбэн жэлэй урда тээ 1972 ондо Олимпиин наада үнгэргэһэн Мюнхенэй делегаци Монреалиин түлөөлэгшэдтэ Олимпиин наадаанай туг дамжуулан үгэнэ. Олимпиин XXI наадаанай гал 50 метрэй үндэртэ носоогдожо, сугларагшадай, спортсменүүдэй зүгһөө нэрьемэ альга ташалгаар угтагдана. Энэ гал наадаанай дүүрэтэр 16 үдэрэй туршада носожо байха юм. Олимпиин наадан эхилээ.

ТҮРҮҮШЫН АЛТАН МЕДАЛЬНУУД

МОНРЕАЛЬ, июлиин 19. (ТАСС-ай тусхай корр.). Олимпиин зунай XXI наадаанай түрүүшын алтан медальнуудта Совет ороной велосипедистнүүд командаараа хүртэбэ. 100 километрэй зайда урилдаһан манай ороной спортсменүүд — Ворошиловградай Анатолий Чуканов, Курскын Валерий Чаплыгин, Минскын Владимир Каминский, Тарту хотын Ааво Пиккуус гэгшэд зайгаа 2 час 08 минута 53 секунда соо гаталжа эрхимлэбэ. Польшын, Даниин спортсменүүд мүнгэн, бронзо медальнуудта хүртэбэ.

ЗУЛГЫ ЗУНАЙ ДУУЛИМДА

Зунай амаралгын үедэ үхибүүдэй хэхэ юумэн ехэ юм. Нэгэ үгөөр, дура зоргондоо аашалжа, сүлөөтэй сагаа хайша хэрэгээр үнгэргэжэ байһан үхибүүдые харахагүйт. Һургуулиингаа дэргэдэхи участогта хүдэлжэ, огородой эдеэ уһалжа, харууһалжа байха юм. Тэжээл бэлдэхэ, хониной нооһо хайшалха халуун хаһада хүбүүд, басагад ахамад нүхэдтөө туһална.

Тиихэдэ эхин классуудай үхибүүд пионерэй лагерьта ошожо, хани нүхэсэлэй эгэршэгүй хүсэтэйе, һайн һэйханиие мэдэжэ бусана. Үхибүүн бүхэн Эхэ орон соогуураа аяншалха дуратай бшуу. Энэ талаар манай республикада нилээд ехэ ажал хэгдэнэ.

Үхибүүдэй аяншалгын гурбадахи хаһа эхилбэ. «Миниин Эхэ орон — СССР», «Туйлалта болон илалтын харгынуудаар» гэжэ уряа доро аяншалганууд эмхидхэгдэнэ.

Хизаар нютагайнгаа түүхые, соёл культурые, хүгжэлтые, мүн байгаалиин баялигые мэдэхэ, бүри дүтөөр танилсаха дуратайшуул олон. Энэ жэлэй июниин 1-һээ мянгаад хүбүүд, басагад хизаар нютаг соогууроо аяншалһан байха юм. Ажахын ба үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй, дайнай ба ажалай ветерануудтай, мүн һуурин нютагай түүхые һайн мэдэхэ үндэр наһатай үбгэд, хүгшэдтэй эдир аяншад уулзажа, һонирхолтой һонин материалнуудые суглуулаа.

Аяншалгада шалгарһан үхибүүд аяншалгын аймагай, тиигээд республиканска слёдто хабаадалсаа. Республиканска XXIII слёдто дунда һургуулинуудай 18, наймаан жэлэй 13 команда хабаадалсаһан байна. Муунь гэхэдэ, Кабанскын, Хэжэнгын, Ахын, Баунтын аймагуудһаа нэгэшье команда хабаадалсаагүй. Слёт июниин 21-һээ 27 болотор үргэлжэлһэн байха юм.

Программань һонирхолтой байгаа. Тусгаар заагдаһан газарта зүгөө зүбөөр олохо тиимэшье хүнгэн бэшэ. Спортын энэ зүйлөөр үхибүүд ехэтэ һонирхоно. Тиимэһээ энэ наадаанда хабаадалсаха дуратайшуул олон байгаа. «Эхэ орондоо үнэн сэхэ хүбүүд» гэжэ уряа доро тус мүрысөөн үнгэргэгдөө. Гансашье зүгөө зүбөөр олохо бэшэ, мүн ябаһан газаргаа элдэбын бэрхэшээлнүүдые гаталһан байна.

Команда бүхэн энэ наадаанда хабаадалсажа, муу бэшэ бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Дунда һургуулинуудай дундаһаа нэгэдэхи һуури Ивалгын дунда һургуулиин команда эзэлээ. Тиихэдэ Улаан-Үдын 35-дахи дунда һургуули нилээд һайн бэлэдхэлтэй байгаашье һаа, Ивалгын эдир спортсменүүдые диилэжэ шадаагүй, хоёрдохи һууринда гараа.

Найман жэлэй һургуулинуудай командануудай аһа мана мүрысөө. Эндэ Улаан-Үдын 4-дэхи һургуули онсо шалгаржа, нэгэдэхи һуурида гараһан байха юм. Аяншалгын ажал хүдэлмэри Улаан-Үдын аймагай Сотниковско, мүн Бэшүүрэй найман жэлэй һургуулинуудта муу бэшээр ябуулагдана. Эдэ һургуулинуудай командаанууд тус тустаа 2-дохи, 3-дахи һуури эзэлһэн шуу.

Эрхим һайн командаанууд кубок, вымпел болон грамотануудаар шагнагдаһан, үнэтэй бэлэгүүдтэ хүртэһэн байна. Слёдто хабаадагшад «Миниин Эхэ орон — СССР» гэһэн аяншалгада бүри олоор хабаадалсая гэжэ хандаһан байха юм. Ушар юуб гэхэдэ, ерэхэ жэлэй аяншалга Октябриин революциин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаха бшуу.

Байгалай эрье шадар оршодог Максимиха һууринда ахамад классуудай үхибүүдэй амарха «Эдир наһан» гэжэ лагерь нээгдээ. Эндэ одоол һонирхолтой байха. Арбан хоногой туршада үхибүүд Святой Нос гэжэ эртироор, Баргажан голоор аяншалгада ябаха. Гадна Котокель нуурта, Горячинск курорт ерэжэ хараха. Энэ үзэсхэлэнтэ гоё лагерьта 400 шахуу үхибүүд амарна.

Эдир аяншалагшадһаа багшанаршье дутанагүй. Арбан нэгэн команда багшанарай республиканска слёдто хабаадалсаа. Энэнь гансаһье мүрысөөн бэшэ, харин ёһотой һургуули болоно ха юм. Тусгаар заагдаһан газарта зүгөө һамарангүй олохонь мүн баһа бэрхэтэй. Эстафетэ үнгэргэгдөө. Энэнь шэнжэлхы удхатай. Карта хаража, зүгөө зүбөөр олохоһоо гадна, элдэб зүйлэй шулуу элирүүлхэ, 20 янзын ургамал зүбөөр таниха, мүн газар нютагай уһа шэнжэлжэ даабаритай байһан шуу.

Энэ наадан-мүрысөөндэ Улаан-Үдын Советскэ районой команда шалгаржа, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Сүлөөтэй сагтаа «Хизаар ороноо шэнжэлгын, аяншалгыч оноо аргануд» гэжэ асуудалаар конференци хэһэн байна. Гадна выставкэ эмхидхэгдээ. Энэ талаар Улаан-Үдын Октябрьска районой, мүн Бэшүүрэй аймагай һургуулинууд илангаяа һайн бэлэдхэлтэй гэжэ элирүүлэгдээ.

Зүгөө олохо асуудалаар зуу гаран багшанар тусхай һургуули гараһан байха юм. Тингэжэ ерэхэ жэлдэ спортивна наадаанай ажалые бүри һайнаар ябуулжа, һайн үрэ дүнгүүдые туйлахань дамжаггүй.

Л. ПОХОЕВА,
хүүгэдэй аяншалгын республиканска станциин хүдэлмэрилэгшэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО

МОНРЕАЛЬ

ХАНДАЛГА БЭШЭГ ТУШАА ТҮРҮҮШЫН МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ТАСС

Уласхоорондын Олимпиин комитедэй гэшүүдтэ, Эмхидхэлэй комитедтэ ба Олимпиин XXI наадануудта хабаадаха хүнүүдтэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй эльгээһэн бэшэг эндэхи хэблэлэй ба Канадын олониитын гол анхарал татажа байһаар. Нютагай радиостанцинууд ба телевидени Л. И. Брежневэй хандалга тухай һүүлэйнгээ номернуудта мэдээсэхэ зуураа, нигэжэ тусхайлан тэмдэглэнэ: «Совет хүтэлбэрилэгшэ бүхы оронуудай олимпиинхидэй нэрэ дээрэ халуун хүсэлэнгүүдые эльгээгээ».

«Совет хүтэлбэрилэгшэ Олимпиин хүдэлөөн тушаа, дэлхэй дээрэ амгалан байдал хангалгын аша туһада бүхы оронуудай залуушуулай хоорондын спортивна харилсаа холбоо хүгжөөхэ тушаа хандалга доторoо үнэн зүрхэнэй хүсэлэнгүүдые мэдүүлһэн байна» гэжэ «Газетын» шэнжэлэгшэ тэмдэглэбэ. Л. И. Брежневэй хандалга «Хельсинкиин хараа бодолоор» нэбтэрэнхэй», гэхэтэй хамта «Зүүн ба баруун оронуудай хоорондын харилсаандахи шэнэ үеын эхи табиһан», Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зорилготой ниитэ Европын зүблөөнэй жэлэй ойтон сагайнгаа талаар тудалдаа гэжэ шэнжэлэгшэд бэшэнэ.

МАДРИД

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЭМХИДХЭН БАЙГУУЛАГДАҺАНАЙ ҺҮҮЛЭЭР

ТАСС

Суарес Гонсалесэй толгойлһон Испаниин шэнэ правительствын эмхидхэгдэн байгуулагдаһанай һүүлээр энэ орон доторхи политическэ байдал үшөөл эли тодо бэшэ байһаар. Олохон политическэ эмхинүүд баглаһан хараа бодол баримтална. Энэнь юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, правительствын программа мүнөө хүрэтэр үшөө тунхаглагдаадүй, мүн шэнэ кабинедэй ажал ябуулгаһаа тэрэнэй политическэ хараа шэглэл тухай тобшолол хэжэ шадагдахаар бэшэ байна.

Правительствада ороогүй хэдэн партинууд, тэрэ тоодо Коммунис ба социалис хүдэлмэришэнэй партинууд, нигэжэ тэмдэглэнэ гэбэл: олохон министрнүүд банкын томо капитал, католическа церковиин, тэрэшэлэн армиин зүгһөө дэмжэлгэтэй байна, тиимэһээ шэнэ правительствын уялгануудаа дүүргэжэ шадаха байһандань һэжэг түрэнэ гэнэ.

Правительствые толгойлогшын тушаалда Суарес Гонсалесэй ороһоноо хойшо министрнүүдэй кабинедтэхи политическэ хүсэнүүдэй бүридэлдэ ехэшье хубилалта болоогүй. Энэ кабинет социально-политическэ реформонуудые хэхээр бэлэмди гэжэ хэлэхэ тэдыгээр хизаарладаг реформистнүүдтай нүхэсэһэн эгээн хархис бүлэгүүдэй союз болоно гэжэ Компартиин гүйсэдкомой мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Энэ правительство демократическа шэнэдхэлгэнүүдые хэхэ гэжэ үнэхөөрөө хүсэбэл, политическэ хэрэгээр хаагдаһан бүхы хүнүүдтэ түбхын түрүүн амнисти үгэхэ, политическэ шалтагаануудаар хилын саана хоргодожо байгаа испанецуудай орондоо бусахыень зүбшөөхэ, политическэ бүхы эмхинүүдтэ, тэрэ тоодо Коммунис партида элдэб ябуулга хэхэ арга олгохо гэхэ мэтэ хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Шэнэ кабинедэй оршон байгаа түрүүшынь үдэрнүүд демократическа конфедерациин партинуудай нэгэдэмэл бүлэгэй үүсхэлээр бүхы орон дотор үнгэргэгдэжэ байгаа неделитэй — политическэ хэрэгээр хаагдагшадые сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй неделитэй тудалдаа. Энэ недели шэнэ правительствын политическэ түхэл шэнжые зарим талаарнь элирүүлбэ.

Засагай зургаанууд арбан нэгэн томо городто демонстрацинуудые үнгэргэхэ зүбшөөл үгэхэ баатай болоһон байна. Басконуудай орондо, Астури ба Каталонидо демонстрацинууд онсо дэбжэлтэтэйгээр үнгэрөө. Засагай зургаануудай хориболье. Мадрид ба Барселондо, тэрэшэлэн бусад олон городуудта демонстрацинууд болобо.

Шэнэ правительствын шиидхэхэ политическэ асуудалнуудай хажуугаар, экономическа шэнжэтэй горитой асуудалнууд гарана гэжэ нютагай хэблэл тэмдэглэнэ.

ВАШИНГТОН

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

ТАСС

США-гай президент Дж. Фордын, эндэ албанай хэрэгээр ерээд байһан ФРГ-гэй федеральна канцлер Г. Шмидтын хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ.

Зүүн ба баруун оронуудай харилсаанай асуудалда хөөрэлдөөнүүдэй үеэр ехэ анхарал хандуулагдаа. Сагаан байшангай түлөөлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор, стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай, мүн Түбэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба буу зэбсэгүүдые али али талаһаа хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй ябасые хоёр тала зүбшэн хэлсэһэн байна. Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зорилготой зүблөөнэй үрэ дүнгүүдтэй холбоотой асуудалнуудые США-гай президент ба ФРГ-гэй канцлер мүн лэ хаража үзөө. Энэ зүблөөнэй шиидхэбэринүүдые хоёр тала шухала удха шанартайда тоолоно гээд тэмдэглэгдэнэ.

Г. Шмидт хөөрэлдөөнүүдэй түгэсхэлдэ болоһон пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, В. Брандтын правительствын эхилһэн, Советскэ Союзтай ба бусад социалис оронуудтай харилсаандахи шахардуу байдал һуларуулха зорилготой хараа бодолоо ФРГ баримталжа үргэлжэлхөөр хараална гэжэ тусхайлан тэмдэглээ.

Гэхэ зуура, Хойто-атлантическа бүлэглэлые улам бэхижүүлхэ, Баруун Европодо Америкын сэрэгүүдые үлөөлгэхэ хүсэлэнтэй байһан тухайдаа хэлээд, «Совет сэрэгэй хүсэнэй улам ехэ боложо байһан» тухай баталамжануудаар тэрэнээ зүбтүүлхэ гэжэ ФРГ-гэй канцлер һэдэбэ. Баруун Германи саашадаашье НАТО дотор эдэбхитэй үүргэ дүүргэхэ һанаатай гэбэ.

Хэрбээ Италиин правительствада коммунистнуудай ороо һаань, экономикые дэмжэхэ зорилготой онсо урьһаламжа Италида үгэлгэдэ США, Баруун Германи, Франци ба Англи хабаадахагүй гэжэ Г. Шмидт мүн лэ мэдүүлээ. Дүрбэн ороной энэ хараа бодол Италида уласхоорондын ямаршье урьһаламжа үгэлгын «политическэ эрилтэ» болоно гэжэ ФРГ-гэй канцлер тусхайлан тэмдэглэбэ.

Худалдаа наймаанай, валютын ба мүнгэнэй талаар баруун тээхи оронуудай шиидхэхэ асуудалнууд, Африкадахи байдал ба бусад асуудалнууд Америкын ба Баруун Германиин хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

ЛИССАБОН

Португалиин президентын шиидхэбэри

ТАСС

Португалиин президент генерал Рамальо Эанеш республикын шэнэ правительство эмхидхэн байгуулхыень социалис партиин хүтэлбэрилэгшэ Марио Соарешта даалгаа. М. Соареш июлиин 16-най үдэшэ президенттэй уулзаһанай һүүлээр нигэжэ мэдүүлбэ: правительство үнэндөө бүридүүлэгдэнхэй, зүгөөр политическэ партинуудай һанал бодолые мэдэһэнэй һүүлээр тэрэнэй бүридэл тухай соносхохоб. Нэгэ партиин шэнжэтэй правительствын тогтоогдохо байбашье һаань, олоной зүгһөө политическэ дэмжэлгэ тэрэ абаха байха гээд багсаанаб гэбэ.

ХУРА БОРОО

Байгша оной июлиин 16—19-нэй үдэрнүүдтэ республика доторнай хаа хаанагүй хура бороо, аадар оробо. Тиин Романовка, Һарһага, Онохой, Тарбагатай, Мухар-Шэбэр, Галуута-Нуур, Петропавловка, Захааминда—4, Баргажан, Прибайкалиин аймагай Нестерово, Хори, Охин-Булаг, Хяагтада—5, Загарайн аймагай Шэнэ-Хүрбэ, Хүдэри Сомондо—8, Ивалгада—12, Улаан-Үдэ, Бэшүүрэй аймагта—13, Хэжэнгэдэ—14, Кабанскда—17, Сахиртa—23, Түнхэндэ—24, Багдаринда—29, Орлигто—35, Баргажанда 46 миллиметр хура бороо ороһон байна.

Һаяын үдэрнүүдтэ республика доторнай хура бороо орожо үргэлжэлхөөр хүлеэгдэнэ.

Н. АФОНИНА.
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Гэр байрануудые үбэлдэ бэлдэлгэ» — түрүү бэшэг. «Социалис мүрысөөнэй ябаса» — суглуулбари. «Хоёр ондоо байдалтай» — А. Кушнаревой статья. Мүрысэдэг областьнуудай ажалай зарим тэды дүн.

Хоёрдохи хуудаһанда. Барилга тухай шэнжэлэл. «Ногоон хамгаалалта хэрэгтэй» — А. Косыгинай статья. Фото-мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһанда. России композиторнууд — Буряадай ажалшадта «Арадай хүгжэмдэ үндэһэлэн» — Т. Бальбуровагай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хэн хаана һурахаб?»

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 11.05—«Орленок» телестудиин концертын зал. «Ород арадай дуун тухай». 12.00—Шэнэ һонин. 12.10—«Мальчик со шпагой»—зүжэг (2-дохи сери). 12.50—«Ветер века» — баримтата фильм. С. Н. Петровой түрэһөөр 100 жэлэй ойдо. 13.10—СССР-эй Обороны министерствын жэшээтэ оркестрэй концерт. 13.30—«Есть в Ташкенте завод»—телеочерк. 14.00—**«XXI зунай Олимпиин наадан»** 16.00—Забһарлалга. 16.10 — «Хүн ба хуули». 16.50—«Старший сын» (2-дохи сери). 18.00—«Время». 18.30—«Дэлхэйн арадуудай оюун бэлиг». 19.00—**«XXI зунай Олимпиин наадан дээрэ».** 21.00—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 21.30 — «КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө» (буряадаар). 21.50—Телевизионно һонин.

«Орбита». 22.10—«Ехэ театр: үсэгэлдэр ба мүнөөдэр» — баримтата фильм. 22.50—«Старший сын» (2-дохи сери). 24.00—«Время». 00.30—**«XXI зунай Олимпиин наадан».**

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00—«Угрюм-река»—уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 20.20—«Уласхоорондын шэнжэлэл».

УНШАГТЫ һонирхохо байхат

СОРОКСКО ХЭРЭМ ҺЭРГЭЭГДЭНЭ

Һэргэн хүгжэлгын үеы... рилгын манай орон соохо ... ганса памятник болохо ... рокско хэрэм Днестр ... эрьедэ оршодог юм. Һэ... заһабарилагшадай бригада... дэ хүдэлжэ эхилээ. Тэд... хэрэмэй бартаагай дэргэ... башниин оройе заһана, ... хи талмайень, таһалган... ень, залнуудыень мүнөө ... лэжэ байна.

Кишинёвой политехни... институдай профессор, ... тектор В. А. Войцехов... инженер-конструктор, тус ... ститудай доцент Е. Г. ... равлевой ударидалга ... хүдэлмэри ябуулагдана. В. Войцеховский Днестр ... эртэ урдын хэрэмүүдые ... жэлгэдэ зохёохы бүхы ... ябуулгаяа зорюулһан ... Тиимэһээ энэ хэрэмые ... жэ үзөөд байхадаа, ... эртэ урдын барилгашад ... ниие бариһан байгаа ха ... тобшолол хээ.

Байгша оной һүүл багаа... рүүшын экскурсантнууд ... ерэхэ юм. Тэрэ болотор ... ехэ ажал хэхэ хэрэгтэй. ... башни, нэгэ худаг, Золоо... һалга заһабарилагдаха ... той. Гадна сэрэгэй түүхын ... зей бии болгогдохо хараат...

ФУТБОЛ... БА ХУТАГ...

Тель-Авивта болоһон ... болоор наадаанай үедэ энэ ... бусын ушар болобо. ... нэй судьягай талмайн ... тохоходонь, стадион... рэ сугларагшад дурагүйе... наадаанай боложо байһан ... зарта гүйлдэжэ гараад, ... шалдаа үүдхэһэн байгаа. ... нэрэй нэгэн — 17-той Ш... Карвех айлшадайнгаа ... фитболистые хутагаар ха... жархёо. Спортсмен ... наһа бараа гээд, Рейтер ... ство мэдээсэнэ.

ЗОН БАЯРЛАНАЛ ДА...

Рязанска областьдо А... сандра Прасковинка гэжэ ... рэтэй тосхон бии. Һая бо... энэ нютаг балай мэдээжэ ... байһан юм. Нэн түрүүн ... шэд ишиэ ерэһэн байгаа. ... нэр эндэхи зоной үни ... сагһаа хойшо хэдэг ... наадаанхайнуудаар һонир... Удаань РСФСР-эй уран ... тээлнүүдэй фондын ... рилэгшэд Александра ... ковинкын шабар зүйлнүү... бүтээгшэдэй ажалаар һони... һон юм.

Эндэхи урашуулай х... наадаанхайнууд бүхы дэлх... дээрэ мэдээжэ болоһо... ска, загорско наадаанхо... һаа тад ондоо. «Голубиш... «малинка», «зелёнко» ... нэрэтэй шэрэнүүдээр ... дэһэн, нюдэ хужарлуул... эдэ бүтээлнүүд ... өөһэд өөһэдын дуутай.

— Маанадые «эшхэрэгш... гээд нэрлэдэг, — гэжэ М... Ивановна Сычёва хөөрэжэ... Би баабгай, мори, басагад ... лон шубуухайнуудые ... роор хэхэдээ, тэрээн бүхэ... ондо ондоо абятай, дуу... болгохые оролдодогби. Э... ажалнай мартагдажа ша... байгаа. Харин мүнөө захи... нууд олошоржо, диилэхээ б... лөөд байнабди. Наадаанх... нуудынай зониие баясуулха... жэ һанахадаа омогорхонобди.

ВОЛГОГРАДАЙ ХУҺАНУУД

Энэ хотын парк болон скве... нүүд ходоодоо ногоон байда... модонуудаар шэмэглэгдэбэ. Үнгэрһэн үбэлэй турша соо ... хэдэн мянган нарһан, сэнхир ... хасуури, түиин ба үхэр арсы... һөөгүүд «ургашаба».

Мүнөө үедэ Волгоград... эзэлжэ байһан талмайн тоо... най нэгэ хубинь паркнууд, ... скверүүд болоно. Энэ хабар... таа тэндэ ургажа байһан ... додойнь тоо 100, һөөгүүд... — 400 мянгаар олон боло... байна. Гадна клумба, газону... дээрэ 25 миллион сэсэг һаһб... раа. Волгоградайхидай элэ... гаая дуратай хуһанууд бүри ... олоор таригдахаар хараала... дана. Тэдэнэй нэгэн тухай б... шэгдэһэн дуун олондо мэдэ... жэ болонхой ааб даа.

ШУХАГ НОМ ОЛДОБО

Тамбовско областной биб... лиотекэдэ тон шухаг ном олдо... бо. Энэнь «Слово о полку Иго... реве» гэжэ эртэ урдын ород ... литературын тон һайн бүтээ... нүүдэй нэгэн болоно. Тус ном ... хадаа энэ зохёолой эгээн түрүүн хэблэгдэһэн, мүнөө ехэ ... үсөөн үлэһэн номуудай нэгэн.

— Эртэ урдын ородой лите... ратурын энэ зохёолой хуби... заяан ехэ һонирхолтой, — гээд, тус библиотекын таһагые ... даагша З. Ф. Александрова ... хөөрэнэ. — XVIII зуун жэлэй ... һүүл багта тус бүтээлэй гараар бэшэгдэһэн нэгэл ном ... үлэнхэй байһан юм. Түүхэшэн ... археолог А. И. Мусин-Пушкин ... 1800 ондо тэрэниие худалдажа ... абаад, нэн түрүүшынхиеэ хэблэлдэ гаргаһан байгаа. Энээнэй ашаар тус зохёол уншахад ... үнэн зүрхэнһөө һайшааха аргатай болообди. Юуб гэхэдэ, ... гараар бэшэгдэһэн номынь ... түймэрэй үедэ шаташоо һэмнай.

Мүнөө олдоһон ном хадаа XIX зуун жэлдэ түүхэшэн-библиограф Д. В. Поленовэй (мэдээжэ уран зураашын эсэгэ) суглуулбариһаа библиотекэдэ ороһон байна.

(ТАСС).

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

Индекс: 670000. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: секретариат—2-66-76, приемная—2 54 93.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н 00683. Заказ № 00667.